COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 20.2.2024
COM(2024) 69 final

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE CONSILIU ȘI PARLAMENTUL EUROPEAN

Rezumat al rapoartelor anuale de implementare pentru programele operaționale cofinanțate prin Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane în 2021

Rezumat al rapoartelor anuale de implementare pentru programele operaționale cofinanțate prin Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane în 2021

Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane (FEAD) contribuie la abordarea celor mai grave forme de sărăcie din UE, cum ar fi precaritatea alimentară, sărăcia în rândul copiilor și lipsa de adăpost.

În 2021, situația socială a fost caracterizată de rate crescute ale sărăciei și excluziunii sociale, determinate parțial de pandemia de COVID-19. În 2020, peste 94 de milioane de persoane din întreaga UE (21,9 % din totalul populației) erau expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială.

În acest context, statele membre au utilizat resursele disponibile în cadrul programelor operaționale (PO) FEAD pentru a furniza sprijin alimentar și/sau de asistență materială de bază (23 de țări în cadrul PO I) și pentru a promova incluziunea socială (Germania, Țările de Jos, Danemarca și Suedia în cadrul PO II). Acestea au completat acțiunile de la nivel național de combatere a privațiunilor materiale, precum și a sărăciei și excluziunii sociale.

În 2021, FEAD a pus la dispoziție suma de **4,6 miliarde EUR** (în prețuri curente) pentru perioada de programare 2014-2020 (incluzând o alocare din REACT-EU), valoarea totală a fondului ajungând astfel la aproximativ 5 miliarde EUR (incluzând alocările naționale).

Rata medie de execuție bugetară la nivelul UE a fost de 63 % în 2021. Cele mai ridicate rate s-au înregistrat în Bulgaria (91 %), Spania (86 %) și Țările de Jos (86 %). În România, Ungaria și Cipru, s-a înregistrat o creștere bruscă a ratelor de execuție bugetară comparativ cu anul 2020.

În 2021, peste 15 milioane de persoane au beneficiat de asistență alimentară prin intermediul FEAD (în creștere ușoară față de cele 14,9 milioane înregistrate în 2020), iar 2,1 milioane de persoane au beneficiat de asistență materială de bază. Aproximativ 18 000 de persoane au beneficiat de sprijin pentru incluziune socială în cele 4 țări care implementează al doilea tip de programe FEAD (PO II). Sprijinul FEAD a fost distribuit în mod egal între bărbați și femei (50 %-50 %). În ceea ce privește grupele de vârstă, 26 % din sprijinul FEAD a fost direcționat către copii, iar 11 % către persoanele în vârstă.

În 2021, furnizarea de sprijin alimentar și de asistență materială de bază a continuat să fie puternic afectată de pandemia de COVID-19. S-a înregistrat o creștere a cererii de sprijin și a fost necesară includerea unor grupuri suplimentare de persoane vulnerabile. Au existat, de asemenea, modificări în ceea ce privește modul în care a fost acordat sprijinul și tipul de sprijin acordat (de exemplu, în România au fost introduse bonuri). Organizațiile locale beneficiare au găsit modalități de abordare a restricțiilor în vigoare și au reușit să ofere în continuare sprijin unui număr de destinatari similar cu cel din 2020. Distribuția de alimente sau asistența materială s-a confruntat cu provocări de natură logistică. Totuși, acestea au fost în cele din urmă soluționate pentru a putea satisface cererea continuă de sprijin și pentru a menține niveluri de furnizare similare cu cele din anul anterior pandemiei.

În ceea ce privește **asistența alimentară**, cel mai mare număr absolut de persoane care au beneficiat de sprijin alimentar s-a înregistrat în Spania, Franța, Italia, Polonia și România. Aceste cifre sunt în concordanță cu bugetul mare disponibil pentru aceste țări și cu resursele suplimentare puse la dispoziție prin intermediul REACT-EU. Aproximativ 450 000 de tone de alimente au fost distribuite în 2021. Printre acestea se numără produse de bază, cum ar fi

produse lactate, paste, orez, legume și fructe, ulei și carne, distribuite sub formă de pachete de produse alimentare sau sub formă de mese.

În țările care furnizează **asistență materială de bază** prin intermediul FEAD, peste 2 milioane de persoane au beneficiat de acest tip de asistență. Mai mult de jumătate dintre aceste persoane au fost în România, acestea beneficiind de pachete pentru igienă și de rechizite școlare. În Cipru, Ungaria, Irlanda și Austria, principalii destinatari ai asistenței materiale au fost copiii.

Statele membre care au derulat programe de sprijin alimentar și/sau de asistență materială de bază (PO I) au implementat și **măsuri auxiliare**. Majoritatea statelor membre au continuat să aplice o combinație de măsuri auxiliare. Acestea au inclus consiliere privind pregătirea și depozitarea alimentelor, informații pentru promovarea unei alimentații sănătoase, ateliere de gătit, trimiteri către serviciile relevante, ateliere pentru îmbunătățirea integrării în educație sau pe piața muncii, consiliere privind gestionarea activităților casnice și accesul la servicii de îngrijire a copiilor.

Cele patru țări care au implementat programe de incluziune socială prin intermediul FEAD (PO II) au fost Germania, Țările de Jos, Danemarca și Suedia. Ele s-au axat pe **măsuri de incluziune socială** pentru grupuri-țintă specifice: femeile în vârstă, migranții, minoritățile și persoanele fără adăpost. Numărul total al acestor persoane a fost de 18 000 în 2021.

În 2021, FEAD a continuat să fie extrem de afectat de consecințele pandemiei de COVID-19. Statele membre au fost nevoite să reconsidere prioritățile FEAD, grupurile vizate, operațiunile și tipurile de sprijin și să asigure totodată sprijinul continuu acordat grupurilor vulnerabile. Resursele suplimentare puse la dispoziție prin intermediul REACT-EU au oferit un sprijin suplimentar pentru inițiativele menite să abordeze nivelurile mai ridicate de precaritate din întreaga UE. Acest lucru a permis programelor FEAD existente să ofere grupurilor-țintă sprijin alimentar și asistență materială de bază într-o mai mare măsură, oferind un sprijin esențial persoanelor aflate deja în situații de precaritate. Prin urmare, FEAD s-a dovedit a fi un instrument important de sprijinire a ambițiilor Planului de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale de a reduce numărul de persoane expuse riscului de sărăcie și de excluziune socială. El a reprezentat și o modalitate flexibilă de a cheltui bugetul suplimentar pus la dispoziție prin intermediul REACT-EU.

Ultimii 2 ani de implementare a FEAD vor prezenta provocări suplimentare. Va exista o presiune mai mare în ceea ce privește finalizarea proiectelor și declararea cheltuielilor rămase, sprijinirea persoanelor din Ucraina care fug din calea agresiunii militare a Rusiei și atenuarea efectelor crizei costului vieții, ceea ce ar putea crește cererea de sprijin material în UE.

Rezumat al rapoartelor anuale de implementare pentru programele operaționale cofinanțate prin Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane în 2021

1. INTRODUCERE

Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane (FEAD)[1] **contribuie la abordarea celor mai grave forme de sărăcie din UE, cum ar fi precaritatea alimentară, sărăcia în rândul copiilor și lipsa de adăpost.** FEAD a pus la dispoziție o sumă totală de 4,6 miliarde EUR (în prețuri curente) pentru perioada 2014-2020 (incluzând o alocare din REACT-EU), valoarea totală a fondului ajungând astfel la aproximativ 5 miliarde EUR (incluzând alocările naționale).

Statele membre pot utiliza fondul în două moduri. Ele pot utiliza:

- programele operaționale de sprijin alimentar și/sau de asistență materială de bază (PO I) și/sau
- programul operațional de promovare a incluziunii sociale (PO II).

Sprijinul alimentar și/sau asistența materială de bază trebuie să fie completate de măsuri auxiliare. Acestea pot include activități educaționale de promovare a unei alimentații sănătoase și consiliere privind pregătirea și depozitarea alimentelor, facilitarea accesului la îngrijiri de sănătate, sprijin psihologic și terapeutic, programe de dezvoltare a competențelor, consiliere privind gestionarea bugetului gospodăriei, activități sociale și de agrement și furnizarea de servicii juridice.

În conformitate cu temeiul juridic al FEAD[2]**, prezentul rezumat se bazează pe rapoartele naționale de implementare pentru anul 2021**, pe care Comisia le-a primit de la fiecare stat membru.

Pandemia de COVID-19 a exacerbat provocările deja considerabile în ceea ce privește combaterea celor mai grave forme de privațiune (materială). FEAD a fost creat pentru a contribui la combaterea celor mai grave forme de sărăcie din UE, oferind sprijin alimentar și/sau asistență materială de bază (PO I) sau sprijin pentru incluziune socială (PO II). Rapoartele anuale de implementare pentru anul 2021 evidențiază răspunsul la combaterea impactului pandemiei de COVID-19 asupra celor mai defavorizate persoane și la atenuarea celor mai grave forme de sărăcie și de excluziune socială. Datorită flexibilității suplimentare a programelor FEAD prevăzute în cadrul Acțiunii de coeziune pentru refugiații din Europa

---

[1] Regulamentul (UE) nr. 223/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2014 privind Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane (JO L 72, 12.3.2014, p. 1). Regulamentul a fost modificat în august 2018, prin revizuirea Regulamentului financiar (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1537946431022&uri=CELEX:02014R0223-20180802). Regulamentul (UE) 2020/559 modifică Regulamentul (UE) nr. 223/2014 pentru a permite statelor membre să răspundă efectelor pandemiei de COVID-19 și introduce măsuri pentru a se asigura că persoanele cele mai defavorizate pot primi în continuare asistență din partea FEAD într-un mediu sigur. Prin modificarea Regulamentului (UE) 2021/177, statele membre pot utiliza fonduri suplimentare puse la dispoziție în 2021 și 2022 în cadrul inițiativei REACT-EU, pentru redresarea în urma pandemiei de COVID-19.

[2] Articolul 13 alineatul (9) din Regulamentul (UE) nr. 223/2014. Regulamentul delegat (UE) nr. 1255/2014 al Comisiei din 17 iulie 2014 stabilește conținutul rapoartelor de implementare anuale și finale, inclusiv lista indicatorilor comuni.

(CARE), finanțarea din partea FEAD a fost esențială și pentru furnizarea sprijinului alimentar și a asistenței materiale de bază atât de necesare persoanelor din Ucraina care fug din calea agresiunii militare a Rusiei.

FEAD completează acțiunile de la nivel național de combatere a privațiunilor materiale, precum și a sărăciei și excluziunii sociale. Accentul pus pe sprijinul alimentar, asistența materială de bază și incluziunea socială abordează provocări precum precaritatea alimentară, sărăcia în rândul copiilor și lipsa de adăpost. Această activitate este în concordanță cu Strategia Europa 2020 și cu Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale, precum și cu noul său obiectiv ambițios pentru 2030. Regulamentul prevede că sprijinul alimentar și/sau asistența materială de bază trebuie să fie completate de măsuri auxiliare. Acestea constau în activități de promovare a incluziunii sociale și de rezolvare a urgențelor sociale într-o manieră care capacitează și care este sustenabilă.

Situația socială în care FEAD a funcționat în 2021 a fost caracterizată de provocări suplimentare legate de sărăcie și de excluziune socială, parțial din cauza pandemiei de COVID-19. În 2020[3]**, peste 94 de milioane de persoane din întreaga UE** (21,9 % din totalul populației) **erau expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială**. Cifrele maschează diferențe semnificative între statele membre: acestea au variat de la 11,9 %, 14,8 % și, respectiv, 15,9 % în Cehia, Slovacia și Danemarca, la 32,1 %, 30,4 % și 28,8 % în Bulgaria, România și, respectiv, Grecia. Creșterea din 2020 poate fi asociată în mod direct cu provocările socioeconomice generate de măsurile sanitare instituite ca răspuns la pandemia de COVID-19. În 2021, este probabil ca pandemia să fi avut și un impact negativ suplimentar asupra situației financiare a gospodăriilor, jucând un rol în creșterea sărăciei și a inegalității veniturilor pe termen scurt.

În pofida îmbunătățirilor realizate în perioada 2012-2019, obiectivul Strategiei Europa 2020 de reducere cu 20 de milioane a numărului de persoane expuse riscului de sărăcie în comparație cu anul 2008 a rămas imposibil de atins în ultimul deceniu. Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale stabilește un nou obiectiv pentru 2030, care vizează reducerea numărului de persoane expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială cu încă 15 milioane, de la 91 de milioane în 2019 la aproximativ 76 de milioane până în 2030[4]. Având în vedere efectele specifice pe care sărăcia și excluziunea socială le au asupra copiilor, planul de acțiune stabilește, de asemenea, ambiția specifică și suplimentară de a reduce numărul copiilor (cu vârsta de până la 17 ani) expuși riscului de sărăcie sau de excluziune socială cu 5 milioane până în 2030.

1.1. Evoluții viitoare

În cadrul actualului buget pe termen lung al UE pentru perioada 2021-2027 (cunoscut și sub denumirea de „cadrul financiar multianual”), FEAD este integrat în Fondul social european Plus (FSE+) pentru a simplifica finanțarea și a îmbunătăți sinergiile dintre

[3] Aceste valori se referă la UE-27 pentru toți anii și pot fi consultate pe site-ul Eurostat (ILC_PEP S01). Datele lipsă pentru Croația aferente anilor 2008 și 2009 au fost extrapolate pe baza valorii raportate pentru anul 2010.

[4] Comisia Europeană (2021), Document de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – Plan de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale [SWD(2021) 46 final].

fonduri. În vederea stimulării sprijinului pentru incluziunea socială, Regulamentul FSE+[5] prevede ca o proporție de cel puțin 25 % din componenta cu gestiune partajată a FSE+ să fie alocată obiectivelor de incluziune socială [comparativ cu 20 % în cadrul Fondului Social european (FSE) pentru perioada 2014-2020], la care se adaugă o alocare minimă suplimentară de 3 % per stat membru pentru combaterea privațiunilor materiale, actualul obiectiv principal al FEAD. Statele membre au planificat resurse provenind din FSE+ în valoare de 5 miliarde EUR (contribuția din partea UE fiind de 4,5 miliarde EUR) pentru a sprijini cele mai defavorizate persoane. Aceasta reprezintă 4 % din alocarea totală din componenta cu gestiune partajată a FSE+, depășind cerința prevăzută de 3 %.

În ceea ce privește sprijinul acordat pentru combaterea privațiunilor materiale se aplică norme specifice, pentru a-l menține cât mai simplificat cu putință. Deși face parte din FSE+, gestionarea operațiunilor incluse în prioritățile sau programele de sprijin material (cu cerințe simplificate în ceea ce privește gestionarea și monitorizarea) este concepută astfel încât să fie mai simplă pentru a se evita generarea unei sarcini administrative pentru organizațiile implicate.

1.2. Coordonarea FEAD la nivelul UE

Ca și în anii anteriori, grupul de experți FEAD a rămas principalul forum al autorităților de management pentru schimbul de informații privind implementarea fondului. Grupul de experți s-a reunit de două ori în 2021 (împreună cu grupul de lucru tehnic al FSE) pentru a discuta despre implementarea programelor FEAD. Printre aspectele importante discutate s-au numărat măsurile auxiliare, auditurile, coordonarea cu alte fonduri ale UE, opțiunile simplificate privind costurile și bonurile electronice, precum și modificările aduse în cadrul REACT-EU.

Pentru a consolida relațiile cu părțile interesate, în 2020 și 2021, activitățile de învățare reciprocă aferente comunității FEAD au înlocuit reuniunile anterioare ale rețelei FEAD. În această perioadă au avut loc trei seminare tematice online, trei schimburi *inter pares* și două conferințe, în cadrul cărora s-au discutat provocările în materie de implementare și oportunitățile oferite de FSE+.

În special, în cadrul seminarelor și schimburilor *inter pares* s-a discutat despre:

- caracteristicile noilor destinatari finali ai măsurilor finanțate prin FEAD și noile practici puse în aplicare în timpul pandemiei de COVID-19;
- posibile abordări integrate în vederea sprijinirii incluziunii sociale a destinatarilor finali;
- activitățile de monitorizare și informare;
- măsurile auxiliare dedicate incluziunii sociale în cursul pandemiei și ulterior acesteia;
- implementarea sistemelor de bonuri (electronice) și
- implicarea și rolul părților interesate și ale destinatarilor finali.

[5] Regulamentul (UE) 2021/1057 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 de instituire a Fondului social european Plus (FSE+) și de abrogare a Regulamentului (UE) nr. 1296/2013.

2. PROGRESELE ÎNREGISTRATE ÎN IMPLEMENTAREA PROGRAMELOR OPERAȚIONALE[6]

2.1. Execuție financiară

Totalul cheltuielilor publice eligibile angajate pentru sprijinul FEAD s-a ridicat la 694 de milioane EUR în 2021. La sfârșitul anului 2021, era disponibil un buget total de 5,0 miliarde EUR pentru investițiile FEAD. Acest buget total include o creștere de 0,5 miliarde EUR legată de pachetul REACT-EU, care a fost creat ca răspuns la pandemia de COVID-19. El include atât fondurile UE alocate, cât și cofinanțarea națională pentru implementare. Până la sfârșitul anului 2021, nu fuseseră aprobate toate modificările din cadrul REACT-EU. Pe baza unei revizuiri a modificărilor programelor care erau încă în desfășurare la sfârșitul anului 2021, s-a preconizat o creștere suplimentară a bugetului total pentru 2022.

Din cele 5,0 miliarde EUR, totalul cheltuielilor aprobate a ajuns la 4,68 miliarde EUR până la sfârșitul anului 2021 (94 % din bugetul total)[7]. În 2021, sumele anuale raportate ale cheltuielilor suportate de beneficiari și plătite pentru implementarea operațiunilor au crescut considerabil în comparație cu anii anteriori, până la 768,3 milioane EUR, ajungând la un total de 3 614,5 milioane EUR până la sfârșitul anului 2021 (sau 65 % din bugetul total). **În ceea ce privește cheltuielile declarate, se poate observa, de asemenea, o accelerare în comparație cu anii anteriori. Valoarea anuală a cheltuielilor declarate a fost de 703,9 milioane EUR, valoarea totală ajungând astfel la 3 115,3 milioane EUR (sau 63 % din bugetul total).**

Atunci când au fost incluse finanțările suplimentare provenite din REACT-EU în bugetele FEAD pentru 2021, **niciun program FEAD nu executase integral bugetele disponibile până la sfârșitul anului 2021; rata medie de execuție la nivelul UE a fost de 63 %.** Ratele de execuție sunt stabilite pe baza ponderii din bugetul total alocat care este în prezent declarată Comisiei. În prezent, Bulgaria (91 %), Spania (86 %), Țările de Jos (86 %), Finlanda (83 %), Polonia (82 %), Irlanda (80 %), Austria (78 %), Letonia (77 %), Cipru (73 %) și Ungaria (72 %) înregistrează progrese relativ bune. Pe baza execuției actuale, se preconizează că aceste țări își vor declara cheltuielile din bugetele lor totale până la sfârșitul anului 2023.

Cea mai mare creștere a execuției bugetare poate fi observată în România [cu o creștere de 26 de puncte procentuale (pp) în comparație cu sfârșitul anului 2020], Ungaria (25 pp), Cipru (21 pp) și Țările de Jos (20 pp). Vor fi necesare acțiuni suplimentare pentru a accelera execuția în vederea evitării dezangajării bugetelor FEAD la sfârșitul anului 2023, în special în Italia (rata actuală de execuție fiind de 40 %), Croația (46 %), Lituania (64 %) și Slovenia (56 %).

FEAD s-a dovedit a fi flexibil și receptiv la nevoile emergente, cum ar fi cele generate de criza provocată de pandemia de COVID-19. Regulamentul FEAD a fost modificat în

---

6 Cifrele reprezintă situația implementării programelor operaționale din perioada 2014-2020 până la 31 decembrie 2021, astfel cum au fost raportate până la 12 noiembrie 2022 în rapoartele anuale de implementare. Toate rapoartele și datele sunt colectate în Sistemul de gestionare a fondurilor în Uniunea Europeană – SFC2014 (https://ec.europa.eu/sfc/en/2014/fund/fead). SFC2014 este reglementat de Regulamentul de punere în aplicare (UE) nr. 463/2014 al Comisiei din 5 mai 2014.

7 „Cheltuielile aprobate” se referă la ceea ce, în rapoartele anuale de implementare, se numește „Valoarea totală a cheltuielilor publice eligibile aprobată în documentele care stabilesc condițiile aplicabile sprijinului pentru operațiuni” [indicatorul comun de resurse nr. 1, astfel cum este prevăzut în anexa la Regulamentul delegat (UE) nr. 1255/2014 al Comisiei (JO L 337, 25.11.2014, p. 46)].

aprilie 2020[8] ca parte a Inițiativei plus pentru investiții în răspunsul la coronavirus (CRII+). Acest lucru a făcut posibilă utilizarea modalităților indirecte de acordare a finanțării, de exemplu, bonuri sau carduri (pentru a reduce riscul de infectare) și achiziționarea de echipamente individuale de protecție pentru organizațiile care furnizează sprijin FEAD. În plus, modificările au permis statelor membre să utilizeze o rată de cofinanțare din partea UE de 100 % pentru un exercițiu financiar. Până la sfârșitul anului 2021, 12 programe FEAD fuseseră modificate: 8 dintre acestea pentru a beneficia de rata de cofinanțare de 100 %, iar 4 pentru a introduce măsuri de urgență ca răspuns la pandemie.

În februarie 2021, a fost adoptată o nouă modificare a Regulamentului FEAD, ca parte a planului de redresare al Comisiei în cadrul REACT-EU[9]. Această modificare permite statelor membre să aloce fonduri suplimentare pentru programele din cadrul FSE, al FEAD și al Fondului european de dezvoltare regională. Aceste resurse suplimentare pot oferi finanțări suplimentare pentru sprijinul existent, cum ar fi sprijinul alimentar și/sau asistența materială de bază și proiectele de incluziune socială. Resursele suplimentare ar trebui să fie în concordanță cu nevoile specifice ale fiecărui stat membru și să țină seama de numărul mai mare de persoane defavorizate de la izbucnirea pandemiei de COVID-19. Au fost modificate în total 13 programe operaționale (Belgia, Bulgaria, Estonia, Spania, Franța, Croația, Italia, Letonia, Luxemburg, Austria, România, Slovenia și Slovacia), cu o finanțare suplimentară totală din tranșa din 2021 a REACT-EU în cuantum de 506 milioane EUR.

La 6 aprilie 2022, Regulamentul FEAD a fost modificat[10] din nou, în ceea ce privește Acțiunea de coeziune pentru refugiații din Europa (CARE). CARE oferă statelor membre și regiunilor mai multă flexibilitate în utilizarea FEAD pentru a oferi sprijin de urgență persoanelor care fug din Ucraina ca urmare a invaziei pe scară largă a Rusiei. Mai precis, regulamentul le permite statelor membre să modifice anumite părți ale programului lor pentru combaterea crizei, atunci când este nevoie, și să notifice pur și simplu Comisia, în loc să îi solicite aprobarea pentru modificări. În plus, regulamentul prevede o dată de începere a eligibilității mai timpurie pentru aceste inițiative: 24 februarie 2022. De asemenea, el extinde posibilitatea unei cofinanțări de 100 % din partea UE pentru a acoperi exercițiul financiar care începe la 1 iulie 2021 și se încheie la 30 iunie 2022. În plus, la 12 aprilie 2022 a fost adoptat un regulament[11] de completare a CARE. Aceste modificări asigură lichidități și accelerează accesul beneficiarilor la fonduri. Acest lucru se realizează prin adăugarea unui cuantum de 3,5 miliarde EUR sub formă de plăți de prefinanțare la tranșa din 2021 a REACT-EU pentru FEAD și programele politicii de coeziune.

2.2. Implementarea pe teren

Activități de informare cu privire la FEAD și profilul destinatarilor finali

În 2021, 15,0 milioane de persoane au beneficiat de asistență alimentară prin intermediul FEAD, iar alte 2,1 milioane de persoane au beneficiat de asistență materială de bază. Puțin sub 18 000 de persoane au beneficiat de sprijin pentru incluziunea

8 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32020R0559.

9 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A32021R0177.

10 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/HIS/?uri=uriserv:OJ.L_.2022.109.01.0001.01.ENG.

11 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/HIS/?uri=uriserv:OJ.L_.2022.115.01.0038.01.ENG.

socială. Din acest număr total de 17,1 milioane, 50 % au fost femei, 26 % copii și 11 % persoane în vârstă de peste 65 de ani. Migranții, persoanele de origine străină sau persoanele aparținând minorităților au reprezentat 18 %, persoanele cu handicap 6 % și persoanele fără adăpost 5 %.

În 2021, FEAD a acordat cu succes asistență în 27 de state membre, înregistrând progrese semnificative în vederea atingerii obiectivelor sale. Majoritatea statelor membre (23 din 27) au distribuit alimente și/sau asistență materială de bază și au pus în aplicare măsuri auxiliare (tabelul 1, PO I). Patru state membre au continuat să deruleze programe de incluziune socială (tabelul 1, PO II).

Tabel 1. Tip de asistență – FEAD

Programul operațional	Tip de asistență	Stat membru (SM)
PO I	Sprijin alimentar	**10 SM**: BE, BG, EE, ES, FI, FR, MT, PL, PT, SI
	Asistență materială de bază	**1 SM**: AT
	Ambele	**12 SM**: CY*, CZ, EL, HR, HU, IE, IT, LT, LU, LV, RO SK^
PO II	Incluziune socială	**4 SM**: DE, DK, NL, SE

* Cipru și-a finalizat proiectul de distribuire a alimentelor în 2019 și, de atunci, s-a concentrat doar pe asistența materială de bază.
^ Slovacia a furnizat asistență materială de bază în perioada 2016-2020 și, de atunci, a raportat date doar cu privire la sprijinul alimentar.

Sursă: rapoartele anuale de implementare din 2021.

Copiii au reprezentat aproximativ 26 % dintre persoanele care au beneficiat de asistență alimentară, asistență materială de bază sau asistență pentru incluziune socială în 2021. Această pondere a scăzut ușor comparativ cu 2020, când a fost de 28 %. În mai multe state membre, copiii au reprezentat o pondere mare în rândul persoanelor care au beneficiat de sprijin alimentar, în special în Belgia, Croația, Ungaria, Franța și Malta. În plus, Cipru, Ungaria, Irlanda și Austria au distribuit doar sprijin material copiilor (prin urmare, aceștia au beneficiat de întreaga asistență materială de bază).

Aproximativ 18 % dintre destinatarii finali au fost migranți, persoane de origine străină sau persoane aparținând unei minorități (inclusiv comunități marginalizate, cum ar fi romii). Totuși, această pondere poate fi subestimată, deoarece informațiile privind migranții care beneficiază de sprijin nu sunt întotdeauna raportate din motive legate de protecția datelor (Grecia, Franța și Slovacia). Migranții constituie, în general, cel mai mare grup, fiind urmați de refugiați și de solicitanții de azil.

Se estimează că 5 % dintre destinatarii finali ai FEAD au fost persoane fără adăpost; această pondere a rămas, în linii mari, stabilă. Totuși, este deosebit de dificil de estimat numărul de persoane fără adăpost, deoarece acestea nu sunt înregistrate și adesea sunt reticente în a furniza informații cu caracter personal. În Irlanda, Cehia și Franța, peste 10 % dintre destinatarii finali ai asistenței alimentare au fost persoane fără adăpost. În Italia, ponderea persoanelor fără adăpost care au beneficiat de asistență alimentară a fost relativ scăzută (3,7 %), însă acestea au reprezentat cel mai numeros grup de destinatari ai asistenței materiale de bază (94 % din totalul destinatarilor finali). Cehia a consemnat, de asemenea, un

procent relativ ridicat de destinatari finali ai asistenței materiale de bază din rândul persoanelor fără adăpost (21 %).

Aproximativ 6 % dintre destinatarii finali au fost persoane cu handicap. Cea mai mare pondere a persoanelor cu handicap care au beneficiat de asistență alimentară s-a înregistrat în Bulgaria și Ungaria (31 % în ambele țări). Ponderea persoanelor cu handicap care au beneficiat de asistență materială a fost relativ ridicată în România, Letonia și Lituania (19 %, 17 % și, respectiv, 12 %).

Implementarea FEAD în contextul pandemiei de COVID-19

În 2021, furnizarea de sprijin alimentar și de asistență materială de bază a continuat să fie puternic afectată de restricțiile impuse de pandemia de COVID-19 și de o cerere mai mare de ajutor. Modificările introduse în 2020 pentru abordarea acestei probleme au continuat, de asemenea, în 2021. Printre exemplele menționate în cadrul programelor din 2021 se numără modificări ale tipurilor și numărului de destinatari finali, ale modalităților de acordare a sprijinului și ale tipului de sprijin.

În mai multe programe s-a menționat includerea și a altor persoane și familii vulnerabile din punct de vedere social care nu beneficiaseră de sprijin înainte de pandemia de COVID-19, pentru a le ajuta să facă față dificultăților create de pandemie. Acest aspect este analizat în continuare în secțiunile specifice din prezentul capitol. Prezentul capitol evidențiază, de asemenea, selectarea în 2020 a unor grupuri noi (pe lângă continuarea sprijinului existent) pentru sprijin alimentar și, în special, asistență materială de bază. Sprijinul sporit acordat pe tot parcursul pandemiei a continuat în 2021, astfel cum se descrie în detaliu în secțiunile specifice de mai jos. De exemplu, Letonia a raportat că a extins eligibilitatea pentru gospodăriile aflate în dificultate și cu venituri mici în timpul stării de urgență din 2021, asigurându-se efectiv că destinatarii programului beneficiază de perioade de sprijin mai lungi. În Bulgaria, au beneficiat de sprijin și alte grupuri, inclusiv cele care au fost incluse pe baza statutului lor socioeconomic și persoanele cu risc ridicat de infectare cu virusul SARS-CoV-2 (cărora li s-a acordat sprijin prin intermediul livrărilor la domiciliu). Deși numărul total de destinatari finali a crescut în timpul pandemiei, în unele programe a fost raportat un număr mai mic de destinatari. Irlanda, de exemplu, a înregistrat o reducere a numărului de destinatari finali din cauza programelor naționale de sprijin pentru venit în contextul pandemiei. Acest lucru a permis FEAD să se concentreze în schimb pe sprijinirea organizațiilor caritabile, prin îmbunătățirea calității și varietății alimentelor, precum și prin stabilirea de contacte cu persoanele vulnerabile la care accesul era mai dificil.

Pandemia a avut, de asemenea, un efect considerabil asupra modului în care a fost acordat sprijinul. Pentru a reduce riscurile de expunere la infectare ale destinatarilor, programele au extins serviciile de livrare la domiciliu pentru a furniza alimente și asistență materială de bază, în loc să utilizeze puncte centrale de preluare. Această modificare este menționată ca fiind una dintre cele mai vizibile în cadrul diferitelor programe, cum ar fi cele din Estonia, Grecia și Letonia. Estonia a raportat un număr semnificativ mai mare de pachete de produse alimentare care au fost livrate la domiciliu comparativ cu perioada de dinainte de 2020. Pachetele de produse alimentare au fost, de asemenea, livrate direct la centrele pentru persoanele fără adăpost. În Letonia, alimentele gata preparate care erau servite în cantinele pentru săraci au fost puse la dispoziție doar la pachet. Majoritatea programelor au raportat că pandemia de COVID-19 a cauzat provocări semnificative de natură logistică în ceea ce privește distribuția. În unele țări, livrările la domiciliu au fost efectuate de organizațiile beneficiare și de voluntarii/personalul acestora, în timp ce alte țări au utilizat, de asemenea, servicii de livrare de colete. Pandemia a afectat disponibilitatea voluntarilor și a altor categorii de personal de a lucra în centrele de distribuție. În Franța, acest aspect este menționat printre factorii majori care au afectat implementarea FEAD. În același timp, Franța a raportat că rolul sprijinului alimentar FEAD a crescut ca urmare a numărului mai mic de donații din partea supermarketurilor și a partenerilor agricoli.

În final, în unele cazuri s-a modificat și tipul de sprijin. În timp ce sprijinul alimentar și tipurile de alimente furnizate au rămas relativ stabile (cu excepția Irlandei, astfel cum s-a menționat mai sus), asistența materială de bază a fost adaptată rapid pentru a răspunde nevoilor specifice apărute în urma pandemiei începând din 2020. Asistența a inclus echipamente individuale de protecție, dezinfectant și produse de igienă suplimentare pentru a răspunde nevoilor specifice ale grupurilor vulnerabile în timpul pandemiei. În general, aceste modificări nu au condus la înlocuirea tipurilor existente de asistență materială de bază. În Cipru, distribuția de produse pentru nou-născuți a continuat pe tot parcursul pandemiei. Franța și România au raportat alte modificări ale modalității în care a fost organizat sprijinul. În 2021, ambele țări au utilizat bonuri care permiteau „achiziționarea” directă de alimente și asistență materială de bază. România a raportat că utilizarea bonurilor a ajutat la furnizarea eficace a sprijinului pentru beneficiari.

PO I – Asistență alimentară

Cel mai mare număr absolut de persoane care au beneficiat de sprijin alimentar s-a înregistrat în Spania, Franța, Italia, Polonia și România (a se vedea tabelul 2). Bugetul Italiei a crescut considerabil, cu puțin sub 200 de milioane EUR, datorită REACT-EU, ceea ce a dus la creșterea numărului de persoane care au beneficiat de sprijin alimentar. Numărul persoanelor care au beneficiat de sprijin în România a crescut, de asemenea, considerabil (de la 1,2 milioane la 1,5 milioane) comparativ cu 2020. Aceasta a fost legată de creșterea bugetului ca urmare a REACT-EU (56 de milioane EUR) și de accelerarea execuției bugetare. Cu toate acestea, numărul persoanelor care au beneficiat de sprijin în alte state membre a rămas relativ stabil comparativ cu anii anteriori. În perioada 2020-2021, Franța a raportat o scădere a numărului de destinatari finali (5,1 milioane în 2021 comparativ cu 5,5 milioane în 2020), însă această cifră este în continuare mult mai mare decât nivelurile înregistrate anterior pandemiei de COVID-19. În raportul anual de implementare al Franței nu se explică motivul pentru această scădere a numărului de destinatari finali. Cu toate acestea, în raport se evidențiază necesitatea continuă ca FEAD să ofere sprijin alimentar într-un context afectat puternic de pandemia de COVID-19 și de scăderea donațiilor din partea sectorului privat. Normele naționale de implementare mai flexibile adoptate ca răspuns la pandemia de COVID-19 au rămas în vigoare pe tot parcursul anului 2021. Prin urmare, această flexibilitate nu a jucat un rol în scăderea numărului de destinatari finali.

Tabel 2. Numărul de persoane care au beneficiat de sprijin alimentar – pe an (în mii)

Stat membru	2018	2019	2020	2021	% din UE
BE	394	359	382	449	3 %
BG	540	466	494	553	4 %
CY	2	2	-	-	0 %
CZ	101	57	78	62	0 %
EE	23	21	26	24	0 %
ES	1 288	1 229	1 496	1 468	10 %
FI	281	316	317	295	2 %
FR	4 340	4 790	5 504	5 120	34 %
EL	353	290	294	319	2 %
HR	42	108	23	62	0 %
HU	184	141	182	177	1 %
IE	152	195	277	157	1 %
IT	2 678	2 079	2 657	2 984	20 %
LT	197	192	183	195	1 %
LU	13	13	13	13	0 %
LV	70	76	75	88	1 %
MT	13	11	12	10	0 %
PL	1 385	1 356	1 337	1 254	8 %
PT	79	93	149	170	1 %
RO**	-	-	1 186	1 486	10 %
SI	158	153	157	151	1 %

SK	192	185	137	7	0 %
UE	12 486	12 128	14 980	15 044	100 %

** Cifrele pentru România nu se bazează pe raportul anual de implementare, ci pe clarificări suplimentare furnizate de autoritatea de management Comisiei, ca urmare a unei neconcordanțe care va fi remediată începând din 2022[12].

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Programele FEAD din întreaga UE s-au axat pe diferite grupuri-țintă prioritare, acest lucru reflectându-se în mod direct în cadrul diferitelor grupuri de destinatari care au beneficiat de sprijin. Motivul principal în acest caz este faptul că programele FEAD completează diferite politici naționale. Tabelul 3 arată că, în Ungaria, o proporție relativ mare din sprijinul alimentar a fost direcționată către copii (60 %), în timp ce alte state membre au ales să utilizeze mai frecvent FEAD pentru furnizarea de sprijin alimentar direct persoanelor cu vârsta de peste 65 de ani (Bulgaria: 35 %, Finlanda: 36 %, Letonia: 31 %, România: 29 %). Ponderea totală a femeilor în numărul total de destinatari ai sprijinului alimentar a fost de 50 %. Totuși, această pondere variază foarte mult și de la un stat membru la altul: femeile au reprezentat 59 % dintre destinatarii finali în Bulgaria și 57 % în Malta, dar numai 24 % în Ungaria și 31 % în Irlanda (cu mult sub media de la nivelul UE). În Belgia, Cehia, Luxemburg, Ungaria și Spania, s-au înregistrat ponderi ridicate de migranți care au beneficiat de acțiunile de sprijin alimentar. Ponderea medie a persoanelor cu handicap care beneficiază de sprijin alimentar în UE a fost relativ scăzută, situându-se în medie la 5 %. Cu toate acestea, Ungaria (33 %), Bulgaria (29 %), România (17 %), Letonia (17 %), Polonia (16 %) și Lituania (12 %) au oferit sprijin unui număr considerabil mai mare de persoane cu handicap. Persoanele fără adăpost nu au fost de multe ori incluse printre destinatarii sprijinului alimentar, cu excepția Cehiei (17 %), Irlandei (17 %) și, în special, Slovaciei (100 %). Slovacia și-a direcționat întregul program de sprijin alimentar către mese calde gata preparate pentru persoanele fără adăpost din cinci orașe.

[12] În cifrele oficiale prezentate în raportul anual de implementare, România nu a inclus destinatarii care beneficiaseră deja de sprijin alimentar în anii precedenți, ceea ce reprezintă o neconcordanță comparativ cu raportările altor țări. Autoritatea de management a furnizat cifre revizuite după identificarea acestei neconcordanțe.

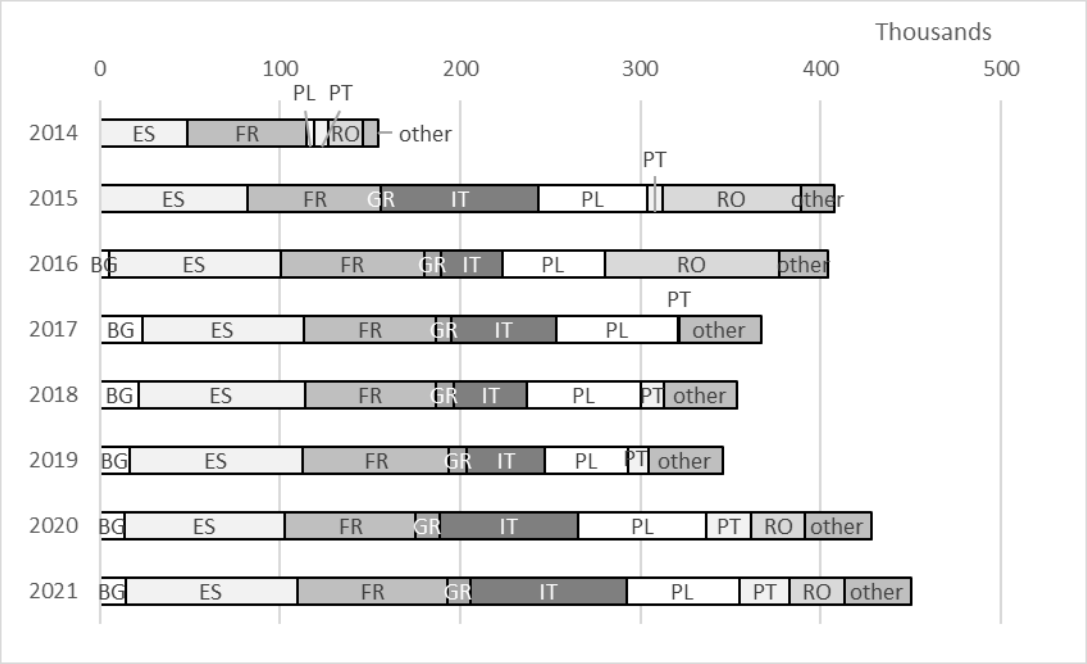
Tabel 3. Categorii de persoane care au beneficiat de sprijin alimentar în 2021

	Children	Older	Women	Migrants	With disabilities	Homeless
BE	29%	9%	39%	29%	3%	5%
BG	22%	35%	59%	8%	29%	0%
CY						
CZ	48%	9%	40%	26%	7%	17%
EE	22%	18%	53%	22%	19%	4%
ES	29%	7%	53%	27%	2%	2%
FI	14%	36%	45%	12%	2%	1%
FR	31%	7%	52%	0%	0%	11%
GR	20%	10%	52%	7%	3%	3%
HR	46%	18%	53%	4%	2%	0%
HU	60%	12%	24%	32%	33%	6%
IE	36%	8%	31%	15%	4%	17%
IT	20%	11%	52%	23%	1%	4%
LT	25%	11%	52%	1%	12%	0%
LU	28%	2%	51%	79%	3%	2%
LV	13%	31%	56%	2%	17%	1%
MT	51%	7%	57%	8%	1%	0%
PL	26%	13%	51%	1%	16%	3%
PT	27%	7%	54%	8%	1%	0%
RO	24%	29%	40%	5%	17%	0%
SI	20%	18%	53%	9%	4%	1%
SK	0%	6%	23%	0%	4%	100%
EU	27%	12%	50%	10%	5%	6%

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Pentru a evalua modificările la nivelul grupurilor-țintă vizate de măsurile de sprijin alimentar finanțate prin intermediul FEAD în timpul pandemiei, caracteristicile personale ale destinatarilor din cursul anilor de pandemie (2020-2021) au fost comparate cu cele ale populației agregate a destinatarilor sprijinului alimentar din perioada 2014-2019. La nivelul UE, ponderea copiilor care au beneficiat de sprijin alimentar în timpul pandemiei de COVID-19 a fost ușor mai scăzută (-2 puncte procentuale) decât înainte de pandemie. Ponderea persoanelor în vârstă, a femeilor, a persoanelor cu handicap și a persoanelor fără adăpost a crescut cu 1 punct procentual comparativ cu perioada anterioară anului 2020. Doar un număr mic de state membre a raportat modificări substanțiale în rândul destinatarilor în ceea ce privește ponderea fiecărui grup-țintă. Bulgaria și Ungaria se disting prin creșterea ponderii persoanelor cu handicap care au beneficiat de sprijin alimentar (cu 10 puncte procentuale și, respectiv, cu 11 puncte procentuale mai mare comparativ cu perioada anterioară anului 2020). În ambele țări, persoanele cu handicap defavorizate din punct de vedere social au fost vizate în mod specific de sprijinul alimentar, aceste persoane fiind deja vizate și înainte de pandemia de COVID-19. Măsurile de limitare a circulației persoanelor impuse în contextul pandemiei de COVID-19 au înrăutățit situația, la care programele naționale FEAD au încercat să răspundă.

Figura 1. Asistența alimentară furnizată în perioada 2014-2021 (mii de tone), per stat membru

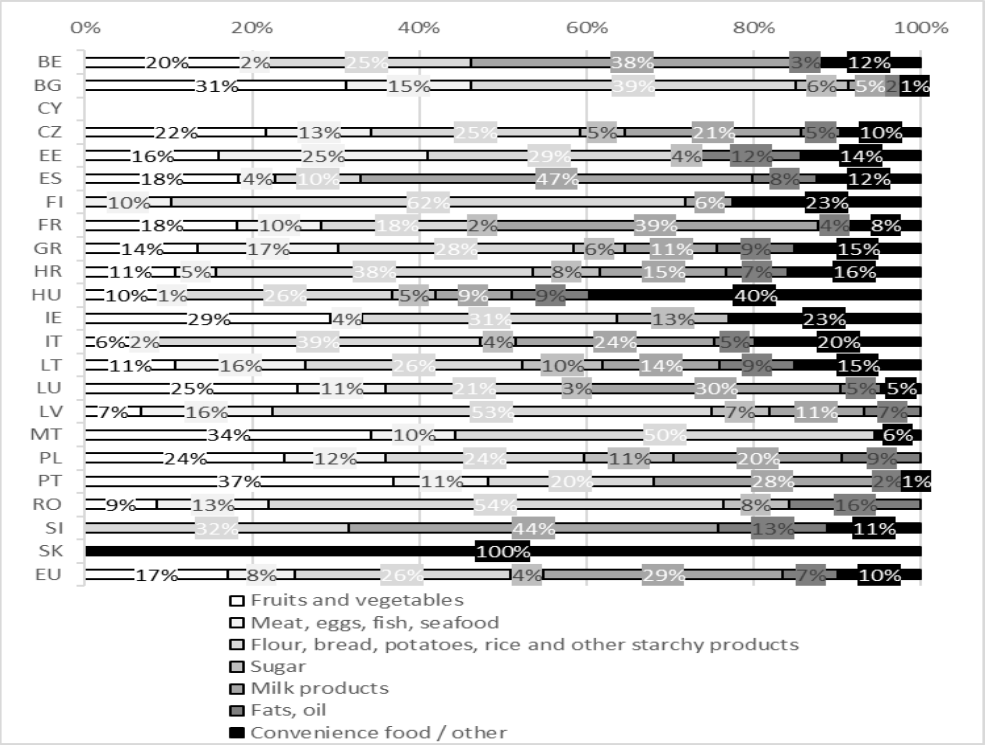

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Cantitatea de alimente măsurată în tone a crescut constant începând cu 2019, ajungând la aproximativ 450 000 de tone în 2021. Explicația oferită cel mai des de statele membre a fost necesitatea de a răspunde unei creșteri a precarității în perioada în care erau în vigoare măsurile de limitare a circulației persoanelor impuse în contextul pandemiei de COVID-19. Ponderea fiecărui stat membru în această cantitate totală nu s-a modificat substanțial de-a lungul timpului. România se evidențiază deoarece nu a oferit sprijin alimentar în perioada 2017-2019, dar a reușit să reia acordarea de sprijin alimentar începând din 2020.

Toate statele membre au raportat, într-un fel sau altul, că aderă la principiul transversal conform căruia sprijinul alimentar joacă un rol în asigurarea unei alimentații echilibrate pentru persoanele cele mai defavorizate, dar alegerile lor de implementare variază substanțial. Figura 2 oferă mai multe informații cu privire la alegerile specifice făcute în ceea ce privește selectarea produselor alimentare. Bulgaria, Irlanda, Malta și Portugalia, au inclus ponderi peste medie de fructe și legume. Produsele care conțin amidon, printre care se numără făina, pâinea, cartofii și orezul, au constituit mai mult de jumătate din cantitatea de alimente în Finlanda, Letonia, Malta și România. În Belgia, Franța, Spania și Slovenia, produsele lactate au reprezentat o pondere peste media de la nivelul UE în cadrul structurii generale a ajutorului alimentar. Alimentele ușor de preparat sau alimentele care nu au putut fi clasificate au reprezentat aproximativ 10 % în medie, dar au constituit întregul coș de alimente în Slovacia și 40 % din alimentele furnizate în Ungaria. Slovacia a oferit câte o supă caldă, un produs de patiserie și o băutură fără alcool caldă, pe care le-a încadrat în categoria alimentelor rămase. Nu există cifre pentru Cipru, deoarece nu a furnizat sprijin alimentar în 2021; ultimul sprijin alimentar, furnizat în 2018, a inclus în principal produse cu amidon (45 %) și, într-o pondere mai redusă, fructe și legume (27 %), produse de origine animală (14 %) și produse lactate (14 %).

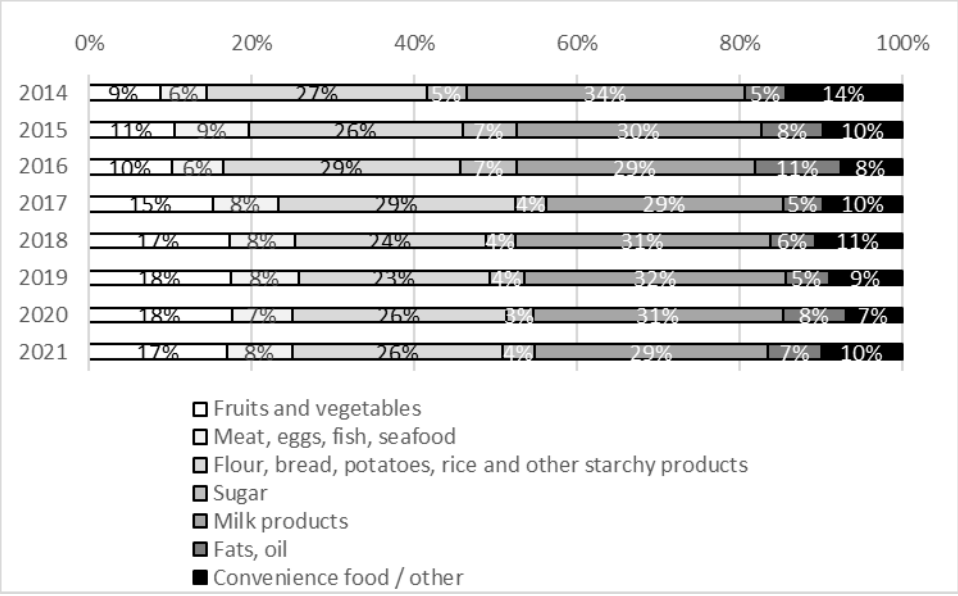
Figura 2. Structura sprijinului alimentar din 2021 – pentru fiecare stat membru

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Structura specifică a sprijinului alimentar nu indică schimbări majore de-a lungul timpului. Doar **pentru perioada 2014-2016 s-au înregistrat modificări nesemnificative în ceea ce privește tipurile de sprijin alimentar furnizat**, posibil ca urmare a mixului ușor diferit de state membre care au oferit sprijin în anii respectivi.

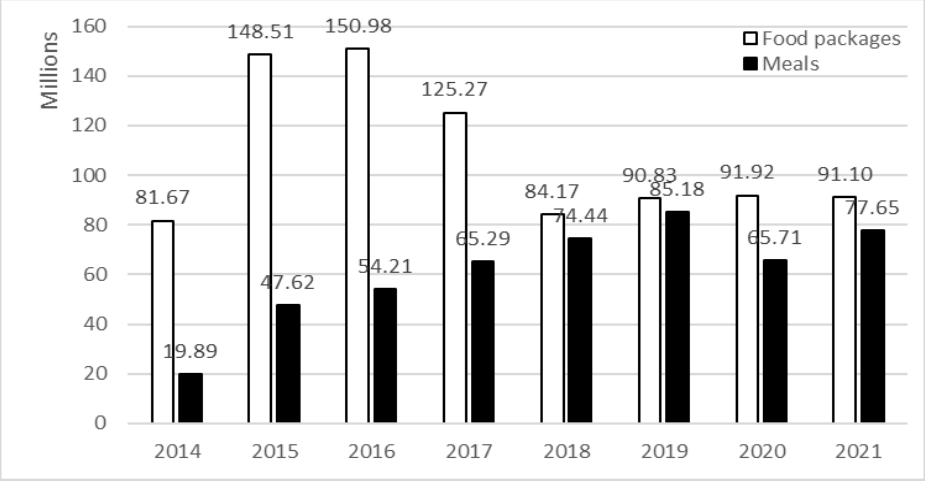
Figura 3. Structura sprijinului alimentar furnizat (ca pondere din sprijinul total)

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Alimentele au fost furnizate fie sub formă de pachete de produse alimentare, fie direct sub formă de mese. Slovacia a distribuit mese doar în 2021, iar Franța, Lituania, Luxemburg, Malta, Portugalia și Slovenia au distribuit doar pachete de produse alimentare. Celelalte state membre au distribuit alimente în ambele forme. Figura 4 arată că tendința în ceea ce privește furnizarea de pachete de produse alimentare s-a stabilizat de-a lungul timpului începând cu 2019; în 2021, s-au înregistrat în total 91,1 milioane de pachete de produse alimentare și 77,7 milioane de mese.

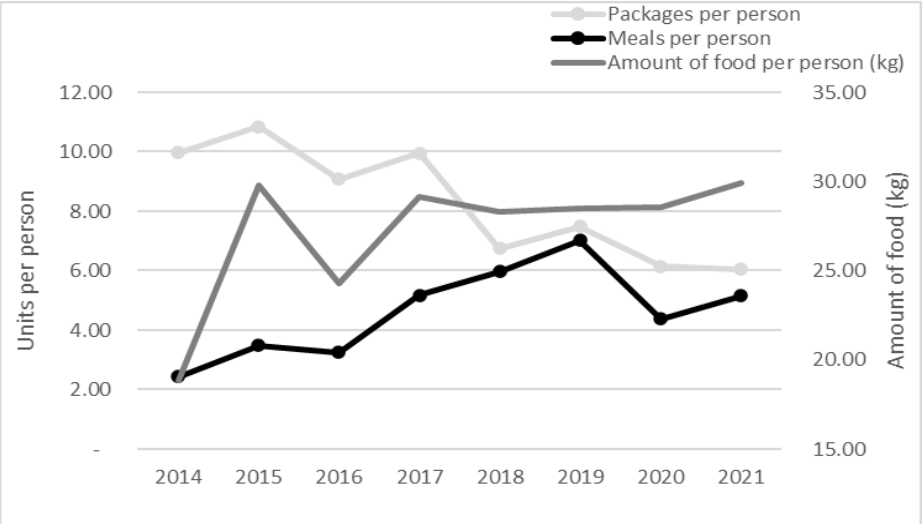
Figura 4. Tendința de-a lungul timpului în ceea ce privește numărul de pachete de produse alimentare și de mese distribuite

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Analiza a evaluat, de asemenea, tendința de-a lungul tipului în ceea ce privește numărul de pachete și de mese distribuite per persoană. Numărul total de pachete per persoană a scăzut constant din 2015, de la aproximativ 10 pachete în medie la puțin peste 6 pachete în 2021. În schimb, numărul de mese distribuite per persoană a crescut, de la puțin peste 2 mese în medie per persoană în 2014 la puțin sub 6 mese în 2021. Cantitatea (exprimată în greutate) de alimente distribuite per persoană a crescut substanțial, de la 18,9 kg în 2014 la 30,0 kg în 2021.

Figura 5. Evoluția în ceea ce privește alimentele distribuite per persoană – 2014-2021, diverși indicatori

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

PO I - Asistență materială de bază

Statele membre au raportat un număr relativ stabil de destinatari ai asistenței materiale de bază în perioada 2018-2021 (a se vedea tabelul 4). În România s-a înregistrat peste jumătate din totalul destinatarilor finali care au beneficiat de asistență materială de bază în UE; în perioada 2020-2021, România a furnizat în patru rânduri pachete cu articole pentru igienă destinatarilor finali. În 2021, FEAD a furnizat sprijin și pentru achiziționarea de materiale școlare, punând bonuri electronice la dispoziția părinților copiilor defavorizați eligibili. Aceștia au putut utiliza respectivele bonuri pentru a achiziționa rechizite școlare esențiale și îmbrăcăminte pentru copiii lor.

Tabel 4. Numărul de persoane care au beneficiat de asistență materială de bază (în mii)

SM	2018	2019	2020	2021	% din UE
AT	45	44	44	42	2 %
CY	1	1	1	1	0 %
CZ	72	34	58	51	2 %
EL	239	189	266	275	13 %
HR	24	83	0	15	1 %
HU	26	57	128	150	7 %
IE	41	40	51	45	2 %
IT	-	5	25	29	1 %
LT	197	192	183	195	9 %
LU	13	13	13	13	1 %
LV	17	70	69	81	4 %
RO**	-	-	1 122	1 188	57 %
SK	110	97	-	-	0 %
UE	785	824	1 960	2 084	100 %

** Cifrele pentru România nu se bazează pe raportul anual de implementare, ci pe clarificări suplimentare furnizate de autoritatea de management Comisiei, ca urmare a unei neconcordanțe care va fi remediată începând din 2022.

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Asistența materială de bază a fost acordată exclusiv copiilor în Cipru, Ungaria și Irlanda, iar în Austria, copiii au reprezentat, de asemenea, o pondere mare în rândul destinatarilor (84 %). În general, asistența materială de bază nu a vizat persoanele cu vârsta de peste 65 de ani, deși, în Letonia (31 %) și Croația (19 %), sprijinul acordat acestui grup a depășit media de la nivelul UE (10 %).

Femeile au reprezentat o pondere peste medie a destinatarilor de asistență materială în Letonia (57 %), Irlanda (58 %) și Austria (63 %); în Cipru, acestea au reprezentat singurii destinatari ai asistenței materiale de bază (fete cu vârsta sub 15 ani).

Numărul persoanelor care provin din familii de migranți cărora li s-a acordat sprijin în Austria, Cipru, Cehia, Italia și Luxemburg a fost mai mare decât media de la nivelul UE. În Lituania, Letonia și România, ponderea persoanelor cu handicap care au beneficiat de asistență materială de bază a fost comparativ mai mare decât în alte state membre.

În Italia, asistența materială de bază a vizat în mod specific persoanele fără adăpost (94 %); țara s-a concentrat asupra persoanelor aflate într-o stare de privațiune materială severă, majoritatea fiind bărbați fără adăpost de origine străină. Italia a raportat că majoritatea (72 %) peroanelor care au beneficiat de asistență materială de bază în 2021 au beneficiat și de ajutor alimentar (în creștere de la 46 % în 2020). Țara a încercat nu numai să răspundă imediat nevoilor principale ale persoanelor care trăiesc în sărăcie extremă, ci și să le ajute să depășească treptat starea de privațiune severă. Acest lucru arată modul în care programul FEAD din Italia a sprijinit destinatarii într-un mod mai cuprinzător de la începutul pandemiei, ca răspuns la o cerere tot mai mare de ajutor asociată cu situațiile mai dificile cauzate de pandemie.

Tabel 5. Caracteristicile personale ale persoanelor care au beneficiat de asistență materială de bază în 2021

	Children	Older	Women	Migrants	With disabilities	Homeless
AT	84%	0%	63%	67%	0%	0%
CY	100%	0%	100%	66%	0%	0%
CZ	39%	11%	40%	33%	8%	22%
GR	21%	9%	52%	8%	2%	3%
HR	35%	19%	52%	2%	2%	0%
HU	100%	0%	1%	7%	1%	0%
IE	100%	0%	58%	6%	0%	0%
IT	3%	4%	14%	77%	1%	94%
LT	25%	11%	52%	1%	12%	0%
LU	28%	2%	51%	79%	3%	2%
LV	14%	31%	57%	1%	17%	0%
RO	31%	11%	28%	6%	19%	0%
SK						
EU	36%	10%	34%	9%	13%	2%

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Categoriile de destinatari ai asistenței materiale de bază în timpul pandemiei au fost, de asemenea, comparate cu cele anterioare anului 2020 (a se vedea tabelul 6). **Diferențele sunt mai mari decât în cazul sprijinului alimentar, atât la nivelul statelor membre, cât și la nivelul agregat al UE.** În timpul pandemiei, asistența materială de bază a fost acordată femeilor într-o proporție mai mică decât înainte de 2020 (cu 15 puncte procentuale) și unui număr mai mare de persoane cu handicap (în creștere cu 9 puncte procentuale). În Letonia, copiii au beneficiat de asistență materială de bază furnizată prin intermediul FEAD într-o proporție mai mică din totalul populației de destinatari (cu 32 de puncte procentuale) în perioada 2020-2021 comparativ cu perioada anterioară pandemiei. În raportul Letoniei se explică această diferență prin creșterea nevoilor persoanelor în vârstă în timpul pandemiei, precum și prin modificările legislative de la nivel național și oportunitățile specifice de sprijin național care au vizat familiile. Prin urmare, a scăzut nevoia acordării de sprijin FEAD acestor grupuri. Acest lucru se poate observa și în creșterea globală redusă a numărului

absolut de copii care au beneficiat de asistență materială de bază. Ungaria raportează că asistența materială de bază a vizat o pondere mai mică a migranților în totalul populației (-24 de puncte procentuale), dar nu a oferit explicații pentru această reducere.

În Cipru, ponderea femeilor care au beneficiat de asistență materială de bază a crescut brusc în timpul pandemiei. Această pondere a crescut de la 57 % înainte de pandemie la 100 % în timpul pandemiei (o creștere de 43 de puncte procentuale), deoarece numai femeile au beneficiat de asistență în această perioadă. Totuși, această modificare nu este legată de pandemie, ci este rezultatul unei raționalizări a sprijinului material pentru nou-născuți, care a vizat în mod specific mamele începând cu 2020.

Tabel 6. Modificarea grupurilor-țintă care au beneficiat de asistență materială în perioada 2014-2019 și 2020-2021

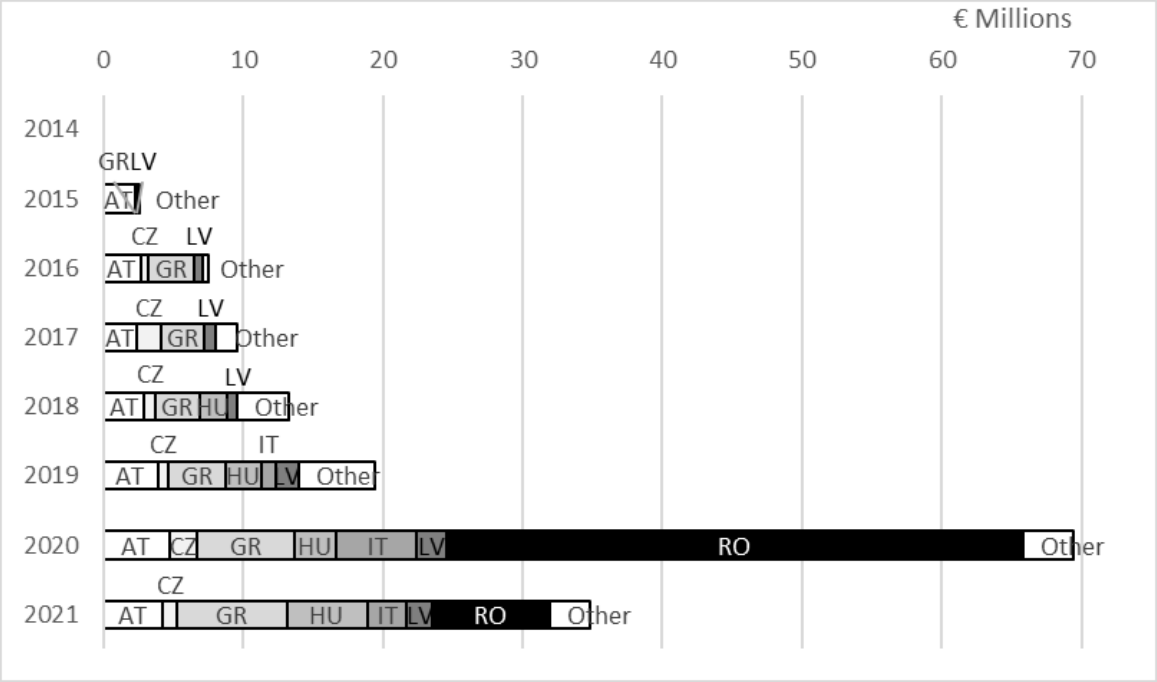
change in percentage points	Children	Older	Women	Migrants	With disabilities	Homeless
AT	-3	-	6	13	-	-
CY	-	-	43	11	-	-
CZ	-4	-4	-10	-1	-1	5
GR	-5	4	0	6	1	2
HR	8	-3	1	-7	-3	-0
HU	2	-	-2	-24	-2	-
IE	2	-	4	1	-	-
IT	5	2	7	-2	-4	5
LT	-1	2	0	-0	1	-0
LU	-2	1	-1	7	-1	2
LV	-32	15	4	-1	7	-0
RO						
SK						
EU	-4	3	-15	-2	9	-0

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022[13].

Rapoartele anuale ale statelor membre indică **o tendință crescătoare a valorii monetare a asistenței materiale de bază furnizate în cadrul FEAD până în 2020**. Deși această tendință începuse deja înainte de 2020, se poate observa o creștere semnificativă a valorii asistenței materiale de la începutul pandemiei, în 2020. România se evidențiază în principal pentru că a reluat operațiunile FEAD în anul respectiv. Chiar dacă România nu este inclusă, figura 6 prezintă în continuare o tendință pozitivă susținută până în 2020, valoarea asistenței materiale de bază furnizate ridicându-se la 34,9 milioane EUR. Pentru 2021, s-a raportat o scădere nesemnificativă a valorii totale, cauzată în principal de România și Italia, dar, în majoritatea țărilor, valoarea a rămas stabilă sau a crescut. În 2021, s-au înregistrat valori substanțiale ale asistenței materiale în Austria (4,2 milioane EUR), Grecia (7,9 milioane EUR), Ungaria (5,7 milioane EUR) și România (8,4 milioane EUR). Italia nu oferă o explicație clară pentru scăderea valorii bunurilor furnizate în 2021 în comparație cu 2020. Cu toate acestea, țara menționează că situația s-a schimbat în urma pandemiei de COVID-19, ceea ce a impus necesitatea unei reorganizări parțiale de către organismele de implementare a activității lor de distribuire a asistenței materiale.

13 Nu sunt raportate date pentru România și Slovacia, deoarece acestea nu furnizat date privind destinatarii, care să poată fi comparate. România nu a raportat date privind destinatarii înainte de 2020, iar Slovacia nu a raportat date privind destinatarii asistenței materiale de bază după 2020.

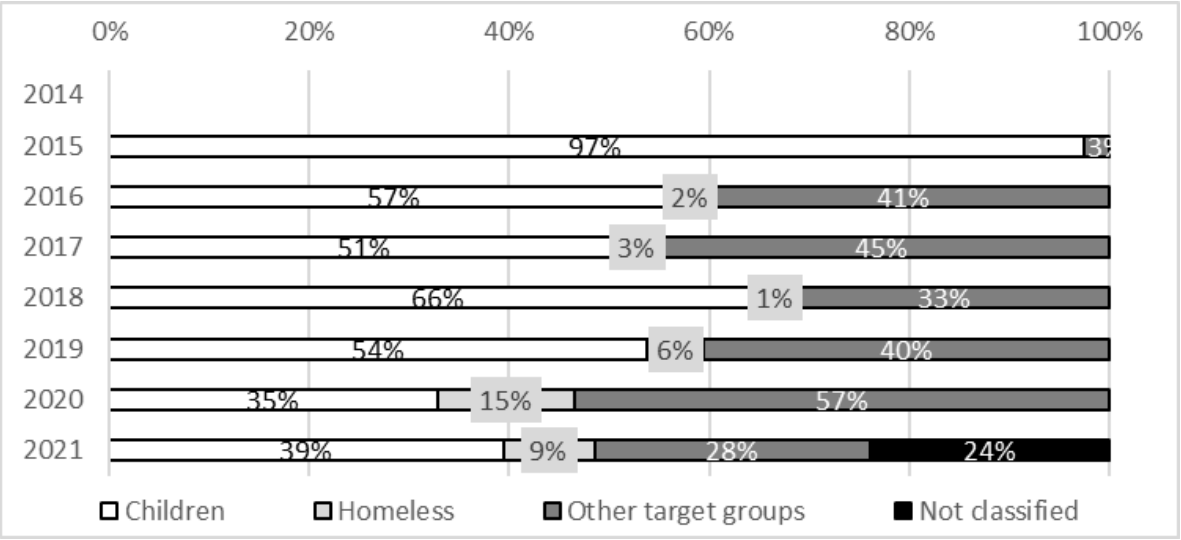
Figura 6. Valoarea monetară totală a asistenței materiale de bază furnizate (valoare în milioane EUR)

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Distribuția valorii asistenței materiale de bază furnizată între grupurilor-țintă specifice a variat de la începutul perioadei de programare 2014-2020. Dacă nu se include anul 2015, între o treime și două treimi din valoarea asistenței materiale de bază a fost alocată copiilor, cu o pondere din ce în ce mai mare din valoarea totală alocată persoanelor fără adăpost în ultimii ani. La momentul redactării prezentului document, România nu își clasificase încă valoarea asistenței materiale furnizate în 2021 pe grupuri-țintă; această valoare reprezintă procentul de 24 % care nu este clasificat din figura 7.

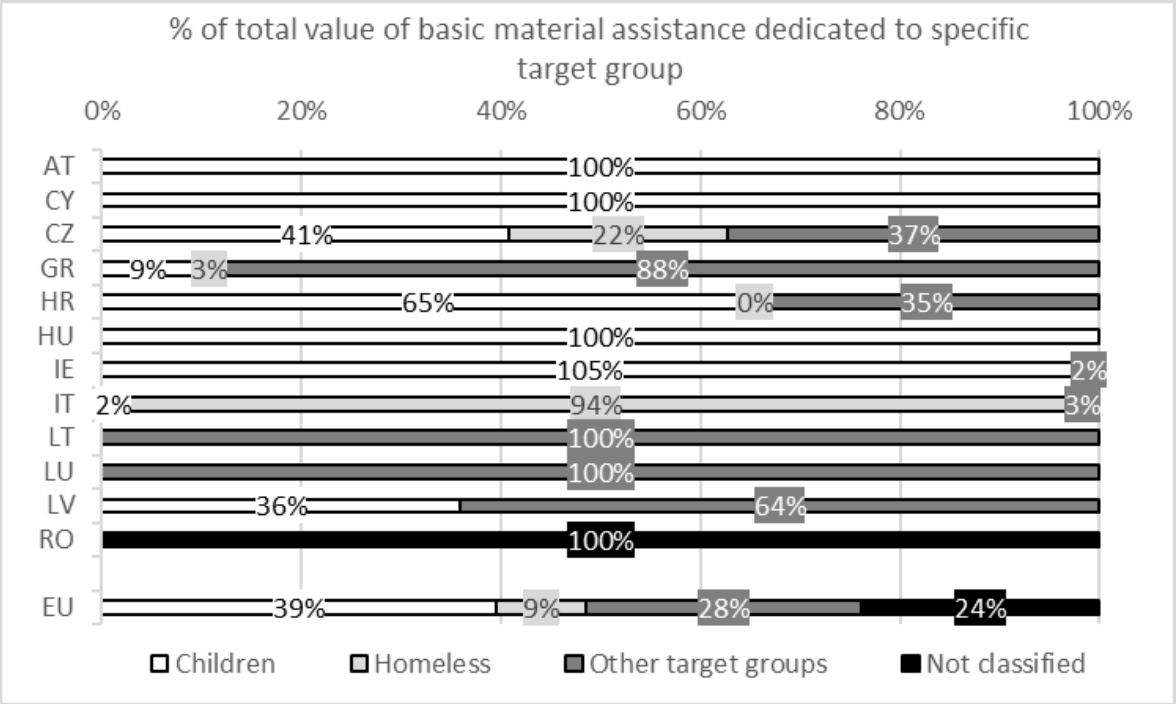
Figura 7. Ponderea din valoarea totală a asistenței materiale de bază pe grupuri-țintă

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Valoarea relativă a asistenței materiale de bază furnizate grupurilor-țintă în 2021 este analizată în continuare pentru fiecare stat membru. Această analiză oferă o imagine a diferitelor moduri în care țările au ales tipul de asistență materială de bază. Valoarea asistenței materiale de bază a fost alocată aproape integral pentru copii în Austria[14], Cipru, Ungaria și Irlanda[15] și, într-o măsură considerabilă, în Croația (35 %) și Cehia (41 %). În Cehia, 22 % din valoarea asistenței materiale de bază a fost alocată pentru persoanele fără adăpost, iar în Italia aproape întreaga valoare a asistenței materiale a fost alocată pentru acest grup (94 %).

Distribuția valorii asistenței materiale de bază între grupurile-țintă specifice (2021)

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Valoarea asistenței materiale de bază per beneficiar a înregistrat o ușoară creștere până în 2020, ajungând la 35,42 EUR. În 2021, valoarea medie per beneficiar a scăzut semnificativ, ajungând la 16,73 EUR (sau 29,55 EUR dacă se exclude România). Valoarea mai mică pentru România se explică prin faptul că majoritatea costurilor sale au făcut parte dintr-un program de sprijin pentru o perioadă de doi ani înregistrat în 2020.

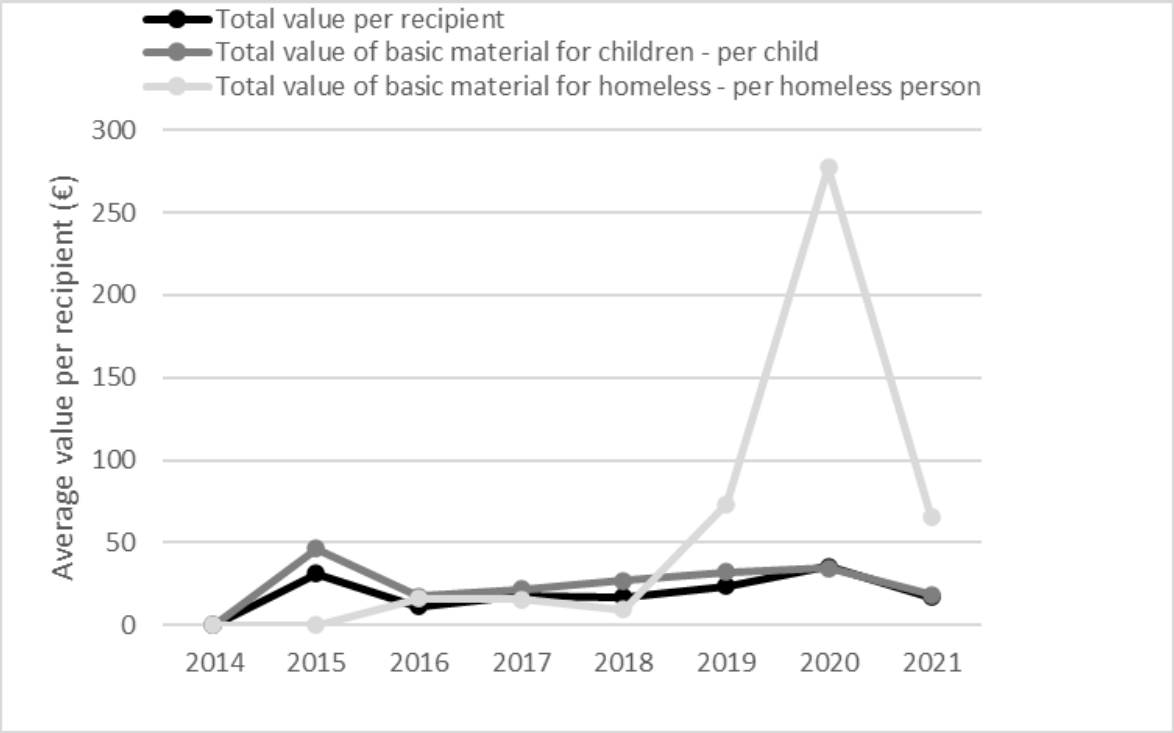
Valoarea sprijinului material de bază per persoană fără adăpost a fluctuat semnificativ de-a lungul anilor, în principal din cauza numărului mai mic de persoane fără adăpost care au beneficiat de sprijin, în special în 2020. În 2020, a fost raportată o valoare medie de peste 277 EUR per persoană fără adăpost, ca urmare a valorii comparativ ridicate și a numărului limitat de persoane raportate de Italia (323 EUR per persoană fără adăpost în 2020, față de

14 Sprijinul acordat de Austria prin intermediul FEAD a vizat exclusiv elevii din școli. Unii dintre ei depășiseră deja limita de vârstă pentru copii.

15 Irlanda a raportat o valoare mai mare a asistenței materiale de bază furnizate copiilor decât valoarea totală a asistenței materiale de bază furnizate, reprezentând 105 % în figură. Raportul anual de implementare nu oferă nicio explicație în acest sens.

98 EUR în 2021). Raportul anual de implementare al Italiei nu oferă explicații pentru această diferență.

Figura 8. Tendința de-a lungul timpului a valorii asistenței materiale de bază per beneficiar

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

PO I – Măsuri auxiliare

În conformitate cu Regulamentul FEAD, statele membre care au derulat programele PO I în 2021 au implementat și măsuri auxiliare. Cu toate acestea, criza provocată de pandemia de COVID-19 a generat provocări semnificative în ceea ce privește realizarea acestor măsuri auxiliare, iar implementarea lor a fost, în general, inegală la nivelul statelor membre.

Majoritatea statelor membre au continuat să aplice o combinație de măsuri auxiliare și doar câteva dintre ele au ales să se concentreze numai asupra uneia sau a două activități.

Printre măsurile auxiliare din 2021 s-au numărat:

- consiliere privind pregătirea și depozitarea produselor alimentare (BE, BG, CZ, ES, FI, FR, HR, LT, LV, MT, PL, PT și SK);
- activități educaționale sau informații pentru promovarea unei alimentații sănătoase și a unui stil de viață sănătos, de exemplu ateliere de gătit (BE, BG, CZ, EL, ES, FI, FR, HR, IT, LT, LU, LV, PT, PL, RO, SI și SK);
- consiliere privind modalitățile de reducere a risipei alimentare (BG, CZ, ES, FI, LU, LV, PL și PT);
- consiliere privind igiena personală (BE, BG, EL, HR, HU, LV, RO și SK);

- îndrumări către serviciile competente (de exemplu, către serviciile sociale/administrative) (BE, BG, CZ, EE, FI, FR, IE, IT, LU, LV, PT și SK);
- îndrumare și ateliere, în special pentru a spori integrarea în educație sau pe piața muncii (BG, CY, CZ, EL, FI, FR, IE, IT, LT, LV, MT, RO și SI);
- activități educaționale și formare/programe în domeniul dezvoltării competențelor (EL, FR, LV, MT, PL, RO și SI);
- facilitarea accesului la îngrijiri de sănătate (BG, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LV și RO);
- sprijin psihologic și terapeutic (CZ, EL, FI, FR, HU, IT, LT, LV, PL, RO și SI);
- consiliere privind gestionarea bugetului gospodăriei (BG, CZ, EL, FR, HR, IE, IT, LT, LV, MT, PL, PT și SK);
- consiliere specifică privind menținerea sau restabilirea legăturilor familiale/comunitare, inclusiv soluționarea conflictelor, asistență parentală, asistență pentru îngrijirea la domiciliu (BG, CY, FR, IE, LT, LV și PL);
- activități sociale și de agrement (CZ, FI, FR, LV, LU, MT, PL și SI);
- furnizarea de servicii juridice (CZ, FR, IT, LT, PL și RO) și
- alte activități auxiliare (AT, BE, BG, CY, CZ, EE, ES, FI, FR, IE, EL, IT, LU, MT, PL, PT, RO și SI), incluzând în principal servicii de asistență personală, îngrijire pentru adulți, transport social, facilitarea accesului la locuințe sau adăpost, sprijin pentru accesul la drepturi și sprijin școlar.

PO II – Incluziune socială

Patru state membre (DE, DK, NL și SE) au utilizat FEAD pentru a îndeplini obiectivele de incluziune socială. Fiecare dintre aceste state membre are tipuri specifice de acțiune care sunt adaptate unor grupuri-țintă specifice. Această abordare este diferită de abordarea mai standardizată adoptată pentru acțiunile privind sprijinul alimentar sau asistența materială de bază și este cea mai vizibilă în ceea ce privește indicatorii stabiliți și activitățile desfășurate. **Această secțiune arată că toate cele patru programe de incluziune socială s-au confruntat cu provocări în ceea ce privește acordarea de sprijin grupurilor-țintă specifice în 2021**, din cauza restricțiilor persistente legate de pandemia de COVID-19. Ca urmare a caracterului lor mai specific și mai adaptat, aceste programe nu și-au schimbat în mod substanțial abordarea și grupurile-țintă. În consecință, numărul destinatarilor a fost mai mic în 2021 comparativ cu anii precedenți.

Numărul destinatarilor este semnificativ mai mic decât în cadrul celorlalte programe de tip FEAD, ceea ce reprezintă o caracteristică de concepere deliberată. Tabelul 7 indică o scădere substanțială a numărului de destinatari în 2021 comparativ cu 2020, în special în Germania. Această scădere este determinată de numărul mult mai mic de proiecte care trebuiau să continue în 2021 și 2022. Din cauza constrângerilor bugetare, doar unele dintre proiecte au putut fi prelungite după 2020. În raportul său anual de implementare, Germania indică persistența restricțiilor legate de pandemia de COVID-19 drept unul dintre factorii acestei scăderi. În interpretarea cifrelor, sunt luate în considerare numai persoanele care au utilizat pentru prima dată serviciul de consiliere din cadrul unui proiect în 2021, deși multe alte persoane au continuat să beneficieze de sprijin.

În Germania, Suedia și Țările de Jos, numărul mai mic de destinatari a fost, de asemenea, legat de restricțiile impuse de pandemia de COVID-19, având în vedere că întâlnirile fizice nu au fost de cele mai multe ori posibile; în Țările de Jos, activitățile de sprijin erau organizate în mod frecvent în biblioteci, care au fost închise în primele 5 luni ale anului 2021.

Tabel 7. Numărul de persoane care beneficiază de sprijin pentru incluziune socială

Stat membru	2018	2019	2020	2021	% din UE
DE	37 062	27 742	28 168	16 787	94 %
DK	454	757	277	570	3 %
NL	769	579	366	93	1 %
SE	414	658	1 175	441	2 %
UE	38 699	29 736	29 986	17 891	100 %

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Tabelul 8 prezintă diferitele grupuri-țintă care au beneficiat de sprijin pentru incluziune socială în cele patru state membre. Procentul total pentru fiecare coloană poate depăși 100 %, întrucât este posibil ca o persoană să fi fost inclusă în mai multe categorii. Țările de Jos au continuat să se concentreze exclusiv asupra persoanelor cu vârsta de peste 65 de ani, vizând în principal femeile (85 %). Migranții, persoanele de origine străină sau minoritățile s-au numărat printre principalele grupuri de persoane care au beneficiat de sprijin pentru incluziune socială în celelalte trei țări. Danemarca și Suedia s-au concentrat aproape exclusiv asupra persoanelor fără adăpost.

Tabel 8. Caracteristicile personale ale persoanelor care au beneficiat de sprijin pentru incluziune socială în 2021

	Children	Older	Women	Migrants	With disabilities	Homeless
DE	16%	1%	50%	82%	2%	38%
DK	0%	1%	18%	92%	25%	100%
NL	0%	100%	85%	31%	18%	0%
SE	0%	3%	52%	83%	0%	97%
EU	15%	2%	50%	82%	3%	41%

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

Ponderea destinatarilor sprijinului pentru incluziune socială a fost comparată cu cea de dinainte de 2020 (a se vedea tabelul 9). La fel ca în cazul sprijinului alimentar, **modificările între grupurile-țintă sunt relativ limitate la nivel agregat**. O pondere mai mare a persoanelor fără adăpost poate fi observată în perioada pandemiei (cu 14 puncte procentuale), în principal ca urmare a numărului absolut mai mare de persoane din acest grup-țintă din Suedia și Danemarca. Programele din aceste două țări s-au axat exclusiv pe acest grup-țintă. Prin urmare, ponderea destinatarilor la nivel național nu este afectată (100 % și, respectiv, 97 %), dar este afectată la nivelul UE, unde o creștere a numărului absolut se reflectă și în ponderea relativă a populației în ansamblu. În plus, ponderea migranților în totalul destinatarilor din Suedia a crescut, de asemenea; țara a raportat că, în special în 2021, persoanele care provin din familii de migranți s-au întors în Suedia, dar s-au confruntat de cele mai multe ori cu o situație mai precară comparativ cu anii anteriori din cauza pandemiei.

Tabel 9. Modificarea grupurilor-țintă care au beneficiat de sprijin în cadrul PO II în perioada 2014-2019 (înainte de pandemie) și în perioada 2020-2021 (în puncte procentuale)

change in percentage points	Children	Older	Women	Migrants	With disabilities	Homeless
DE	-0	0	0	-3	0	-6
DK	-	-0	-1	1	4	-
NL	-	-	-6	2	-3	-
SE	0	-1	2	12	-	-1
EU	3	-1	1	-3	-0	14

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

O revizuire a abordării privind incluziunea socială adoptată de Germania, Danemarca, Țările de Jos și Suedia contribuie la clarificarea propriilor alegeri în materie de programare. Spre deosebire de sprijinul alimentar și de asistența materială de bază, programele de incluziune socială din cadrul FEAD nu monitorizează implementarea pe baza unor indicatori comuni. În schimb, țările pot stabili ele însele indicatori, astfel încât aceștia să poată fi direcționați către tipurile specifice de acțiuni planificate. Alegerile pentru diferitele programe sunt analizate mai detaliat în cele ce urmează.

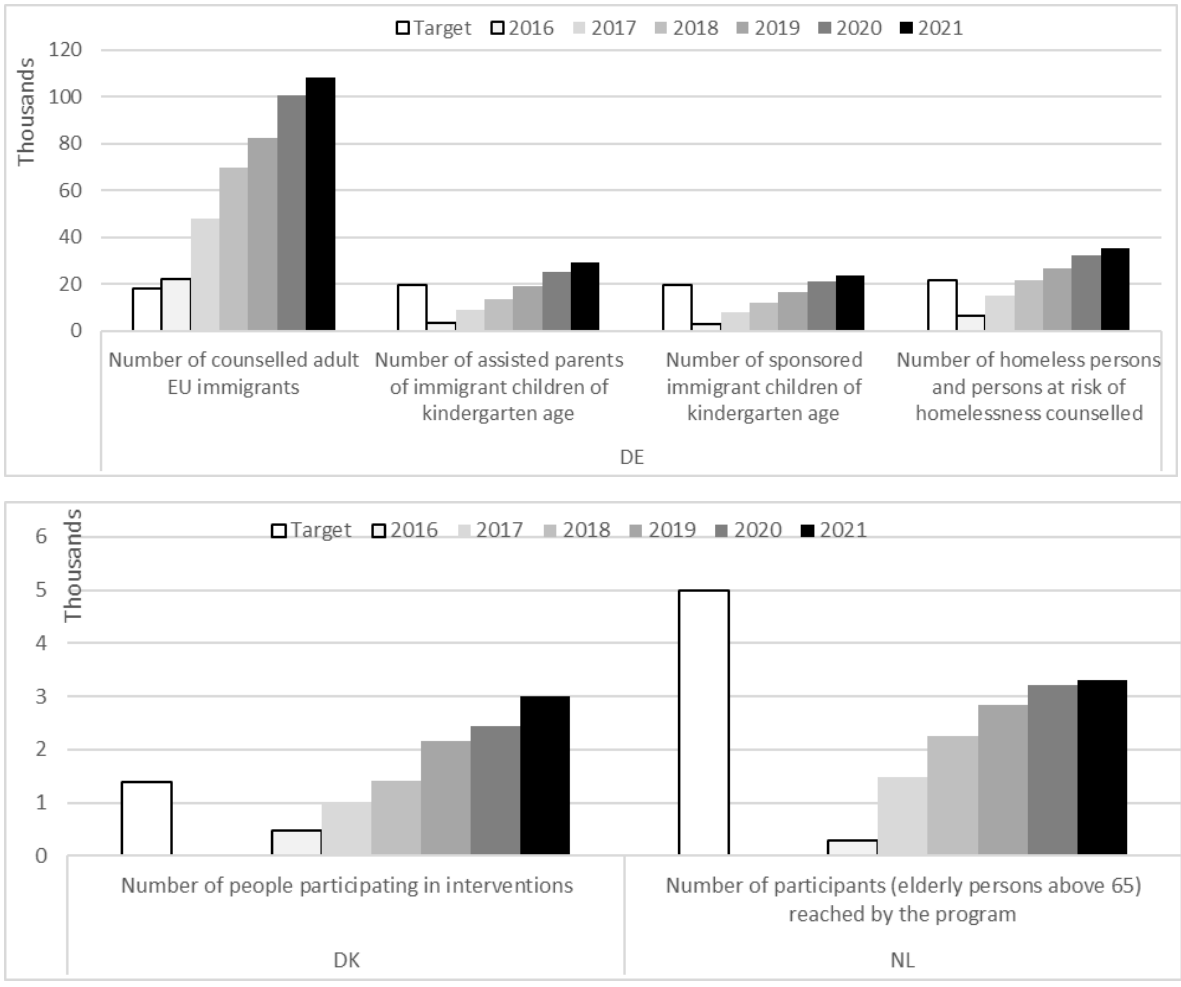
- **Germania își axează programul pe acordarea de sprijin cetățenilor UE nou-sosiți și copiilor acestora**, prin facilitarea accesului acestora la educația timpurie, precum și persoanelor fără adăpost, prin îmbunătățirea accesului acestora la consiliere și la măsuri de sprijin. Germania și-a depășit deja obiectivul de a oferi consiliere unui număr de 18 044 de imigranți în primul an al programului. Acest număr a crescut și mai mult în anii următori, ajungând la un total cumulat de peste 108 000 de imigranți. Acesta reprezintă o depășire semnificativă a obiectivului privind numărul de imigranți adulți care beneficiază de consiliere. Celelalte obiective de realizare ale sale au fost atinse mai recent. De exemplu, obiectivul privind imigranții cu copii de vârstă preșcolară a fost atins în 2020, în timp ce obiectivul său privind persoanele fără adăpost care trebuie să beneficieze de consiliere a fost atins în 2018, iar numărul acestora a crescut și mai mult, ajungând la un total cumulat de peste 35 000.
- În Danemarca, **sprijinul FEAD se concentrează asupra persoanelor fără adăpost**. Acestea sunt vizate de sprijin de intervenție de proximitate, prin care li se asigură spații de cazare temporare, spații de depozitare, precum și activități și programe sociale care promovează capacitatea de inserție profesională. Danemarca și-a atins obiectivul de 1 400 de persoane în 2018 și, până în 2021, 3 016 persoane în total au beneficiat de sprijin.
- Țările de Jos utilizează sprijinul pentru incluziune socială din partea FEAD pentru a **oferi sprijin persoanelor în vârstă cu un venit disponibil mic, pentru a preveni și a combate excluziunea socială**. Acest lucru se realizează prin programe de informare desfășurate în principal în bibliotecile locale din cele mai mari patru orașe, unde sunt organizate activități și programe sociale. Programul înregistrează în continuare progrese în direcția realizării obiectivului său de a oferi sprijin unui număr de 5 000 de persoane; numărul de persoane care au beneficiat de sprijin era de 3 299 la sfârșitul anului 2021. Raportul anual de implementare specifică faptul că în cadrul programului s-a ales acordarea de prioritate calității în detrimentul cantității; în 2020 și 2021, din cauza restricțiilor legate de COVID-19, numărul destinatarilor care au beneficiat de sprijin a fost mai mic decât cel preconizat. Aceste restricții au avut un impact major asupra sprijinului acordat de Țările de Jos, având în vedere atenția acordată exclusiv

persoanelor în vârstă. Acest grup era deosebit de vulnerabil la COVID-19 și, prin urmare, accesul la aceste persoane a fost considerabil mai dificil în timpul pandemiei.

- **În Suedia, FEAD sprijină persoanele vulnerabile din punct de vedere social (persoanele fără adăpost sau cele expuse riscului de a rămâne fără adăpost, migranții, persoanele de origine străină, minoritățile și femeile) care nu sunt active din punct de vedere economic și care locuiesc în Suedia de mai puțin de 3 luni**. Criteriul privind reședința asigură faptul că FEAD se adresează unui grup-țintă care nu este reglementat de Legea privind serviciile sociale. Programul urmărește să furnizeze informații de bază privind societatea suedeză, care să se concentreze asupra nevoilor de informare ale grupului-țintă, precum și informații specifice cu privire la problemele de sănătate. Nu au fost stabilite obiective de realizare în plus față de indicatorii comuni pentru a analiza progresele înregistrate.

Figura 9 sintetizează progresele înregistrate în direcția atingerii obiectivelor indicatorilor de realizare. Toate obiectivele din Germania, Danemarca și Țările de Jos au fost îndeplinite până la sfârșitul anului 2021.

Figura 9. Progresele înregistrate în ceea ce privește obiectivele de realizare – PO II - Incluziune socială

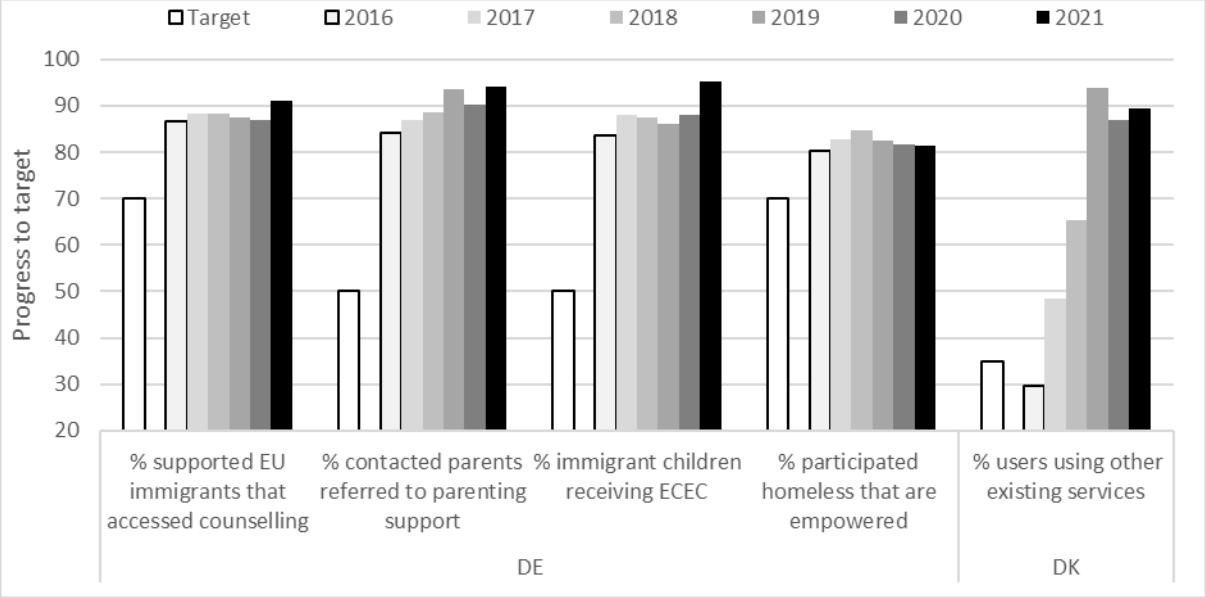
Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

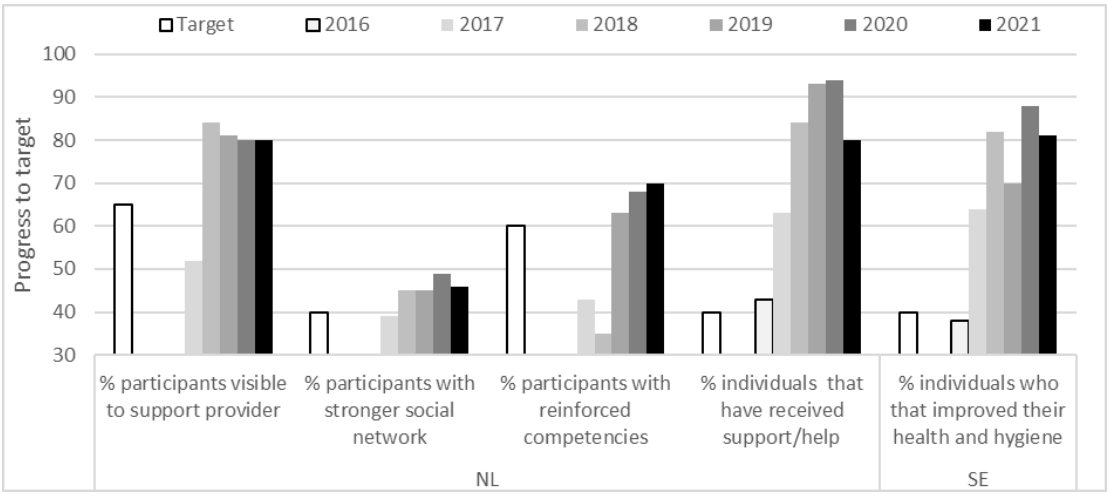
Toate cele patru programe au stabilit obiective de rezultat bazate pe obiective specifice, care sunt prezentate în figura 9. **Toate obiectivele de rezultat au fost atinse cu ușurință, de**

multe ori chiar din primul an de implementare. Acest lucru ridică unele semne de întrebare cu privire la nivelul de ambiție al diferitelor obiective.

- În Germania, **pentru toți cei patru indicatori de rezultat s-au atins în mod constant obiectivele**. Ponderea imigranților care au beneficiat de sprijin prin acces la consiliere a fost de aproximativ 90 % și chiar s-a îmbunătățit în 2021. Pentru ceilalți trei indicatori, rezultatele implementării au rămas stabile ori s-au îmbunătățit, depășind cu mult nivelul stabilit.
- În Danemarca, **ponderea utilizatorilor care utilizează și alte servicii a crescut substanțial** de la primii ani de implementare până la nivelul actual de 89 % din utilizatorii vizați. Raportul anual de implementare prezintă astfel de activități de informare ca fiind un exemplu de activitate reușită a proiectelor în curs, fără a descrie factorii specifici de succes.
- În Țările de Jos, **toate obiectivele de rezultat au fost atinse cu ușurință**, deși numărul de participanți (rezultate) nu a fost atins. Ponderea participanților care rămân în contact cu furnizorul de sprijin, care au rețele sociale mai puternice, care au competențe îmbunătățite și au beneficiat de alte tipuri de sprijin a depășit cu mult obiectivul, practic în fiecare an de implementare.
- În final, în Suedia, **obiectivul stabilit în ceea ce privește numărul de participanți care și-au îmbunătățit starea de sănătate și igiena a fost deja atins în 2017**, al doilea an de raportare a progreselor înregistrate în ceea ce privește implementarea.

Figura 10. Progresele înregistrate în ceea ce privește obiectivele de rezultat – PO II - Incluziune socială

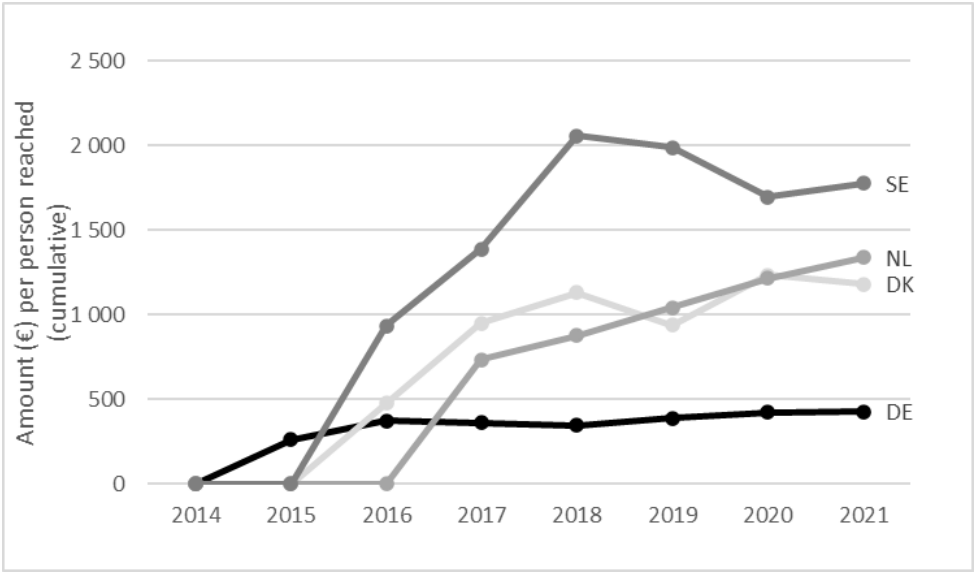

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

A fost evaluată, de asemenea, evoluția costului total per persoană care a beneficiat de sprijinul pentru incluziune socială (a se vedea figura 10). Întrucât valorile raportate în fiecare an pot varia substanțial și, uneori, anumite costuri sunt legate de participarea în ani diferiți, analiza se limitează la costurile unitare cumulative. Pe măsură ce programele avansează, valorile maxime (sau cele minime) determinate de diferențele în ceea ce privește numărul de persoane sau costurile raportate se estompează, deoarece sunt absorbite de valorile totale globale. **Această analiză arată costuri unitare comparabile pentru trei dintre cele patru programe de incluziune socială. Germania a raportat costuri unitare semnificativ mai mici (360 EUR) comparativ cu cele din Suedia (1 776 EUR), Țările de Jos (1 336 EUR) și Danemarca (1 182 EUR).** Aceste diferențe pot fi explicate cel mai bine prin nivelurile diferite de intensitate a sprijinului. Cifrele evidențiază, de asemenea, o tendință generală de creștere a costurilor per persoană în ultimele trei țări. Rapoartele anuale de implementare nu oferă explicații coerente pentru această tendință.

Figura 11. Costuri anuale suportate/plătite per persoană care a beneficiat de sprijin – comparație per stat membru – PO II - Incluziune socială

Sursă: Rapoartele anuale de implementare pentru 2021, actualizate până la 15 decembrie 2022.

2.3. Principii generale

Articolul 5 din Regulamentul FEAD identifică o serie de principii transversale pe care trebuie să le respecte toate programele FEAD. Statele membre au obligația de a raporta cu privire la modalitățile în care aceste principii sunt luate în considerare. Cele mai relevante sunt discutate în detaliu mai jos.

Există două modalități principale prin care statele membre au raportat modul în care activitățile completează instrumentele de coeziune existente ale UE și acțiunile naționale de soluționare a privațiunilor materiale și de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale, evitând totodată dubla finanțare. Unele state membre au transmis o raportare minimă cu privire la prevenirea suprapunerilor. De exemplu, Letonia raportează că organizațiile beneficiare trebuie să semneze o declarație conform căreia nu vor solicita sprijin din fonduri diferite ale UE pentru aceeași activitate. Alte state membre, cum ar fi Portugalia, se bazează pe sisteme unificate de informare și de monitorizare pentru a preveni dubla finanțare.

Un al doilea grup de state membre a raportat în detaliu modul în care programele lor beneficiază de posibilele sinergii între fonduri. Coordonarea dintre FSE și FEAD este organizată prin legături instituționale între autoritățile de management responsabile, cum ar fi participarea la comitetul de monitorizare al fiecărui fond. Pe lângă acordurile formale, autoritățile de management raportează, de asemenea, inițiative de comunicare activă, pentru a se asigura că beneficiarii, destinatarii și partenerii guvernamentali sunt informați cu privire la activitățile desfășurate.

O serie de proiecte specifice au urmărit să valorifice posibilele sinergii dintre fonduri. Atât Finlanda, cât și Lituania menționează o serie de proiecte FSE concepute ca măsuri auxiliare pentru a consolida incluziunea socială a persoanelor care beneficiază și de asistență FEAD, oferind sprijin unor organizații partenere similare pentru organizarea de activități de monitorizare. În Polonia, orientările furnizate de autoritatea de management impun organizațiilor beneficiare să pună la dispoziția destinatarilor de ajutor alimentar informații cu privire la modul în care pot beneficia de sprijinul FSE relevant și să le ofere asistență pentru a se înregistra pentru aceste măsuri.

Toate statele membre au raportat că principiile egalității de tratament între femei și bărbați și prevenirea oricărei discriminări în sens mai larg [articolul 5 alineatul (11)] sunt abordate în programele lor FEAD. Acest lucru este vizibil, de exemplu, în criteriile de selecție a organizațiilor și proiectelor partenere. Strategiile de informare adoptate de organizațiile partenere pentru implementarea proiectelor se bazează pe aceste principii. Datele colectate în sistemele de monitorizare permit revizuirea practicilor existente; Irlanda a raportat modul în care datele demografice, inclusiv defalcarea în funcție de gen, sunt examinate în cadrul raportării trimestriale de către organizațiile partenere locale și pe parcursul vizitelor la centrele de distribuție.

În ceea ce privește criteriile de selecție pentru produsele alimentare, statele membre subliniază că aplică criterii obiective care țin seama de rolul produselor în asigurarea

unei alimentații echilibrate[16]. Belgia menționează contribuțiile din partea experților pentru selectarea produselor alimentare, ținând seama de nevoile specifice ale destinatarilor, precum și de calitatea nutrițională, de termenul de valabilitate și de indicele glicemic. Bulgaria menționează recomandările Ministerului Sănătății cu privire la modul de garantare a unei alimentații echilibrate. Spania afirmă că principalul său obiectiv la selectarea produselor alimentare de bază este de a satisface în cea mai mare măsură posibilă nevoile nutriționale ale persoanelor defavorizate prin furnizarea de nutrienți de bază (proteine, carbohidrați, lipide, fibre, vitamine și minerale) într-o varietate cât mai mare posibil și de a reduce deficiențele nutriționale. Finlanda adoptă principii similare, urmând orientările Consiliului consultativ de stat pentru nutriție. În Croația, produsele alimentare distribuite trebuie să respecte standarde de calitate stricte, astfel cum sunt prevăzute în legislația națională privind agricultura și alimentele, și să fie produse și prelucrate într-un mod sustenabil. Malta a utilizat o parte din programul FEAD de sprijin alimentar pentru a lansa o campanie de distribuire de fructe, legume și lapte elevilor. Campania a urmărit să contribuie la crearea unei culturi a obiceiurilor alimentare sănătoase și sustenabile în rândul copiilor de vârstă mică. În Slovenia, alimentele au fost alese pe baza propunerilor organizațiilor partenere selectate, inclusiv produse alimentare de bază (cum ar fi laptele, pastele și orezul). Acestea au fost completate, de asemenea, cu alimente donate sau achiziționate de organizații partenere, pentru a crea un pachet echilibrat și sănătos de produse alimentare. Ca și țările menționate mai sus, Slovacia urmează, de asemenea, solicitările organizațiilor partenere, ținând seama de observațiile Oficiului de Sănătate Publică cu privire la necesitatea de a respecta aporturile nutriționale recomandate prevăzute în legislația din Slovacia.

Reducerea risipei alimentare ca principiu director este, de asemenea, menționată de o serie de state membre. O astfel de acțiune este legată de obiectivul de dezvoltare durabilă nr. 12.3 al ONU, care vizează reducerea la jumătate a risipei alimentare per persoană până în 2030, precum și de inițiativele UE de reducere a risipei alimentare, cum ar fi Strategia „De la fermă la consumator”[17]. Toate statele membre menționate mai sus iau deja în considerare experiența organizațiilor partenere, care le permite să furnizeze produse alimentare care să răspundă nevoilor destinatarilor. Produsele alimentare selectate sunt înlocuite în mod regulat pentru a reflecta nevoile în curs de dezvoltare sau **experiența** practică, toate acestea contribuind la reducerea risipei alimentare. O serie de state membre au luat măsuri suplimentare. În Finlanda, siguranța alimentară reprezintă o preocupare majoră, iar țara ia în considerare transportul produselor alimentare selectate, capacitatea limitată de depozitare a organizațiilor partenere și termenul de valabilitate al produselor. Din acest motiv, Finlanda nu oferă produse proaspete sau produse care trebuie transporte și depozitate refrigerate. De asemenea, Slovacia selectează în mod deliberat produse care sunt ușor de depozitat, nu necesită condiții de depozitare specifice și au un termen de valabilitate suficient de lung. Irlanda are o abordare foarte interesantă în ceea ce privește risipa alimentară prin parteneriatul său cu FoodCloud, o întreprindere socială non-profit înființată pentru a combate risipa alimentară. FoodCloud pune în legătură întreprinderile care dețin cantități mari de alimente excedentare cu organizații caritabile din comunitățile din întreaga țară. Acest lucru asigură o varietate de produse alimentare de calitate excedentare pentru destinatarii finali.

16 Articolul 5 alineatul (13) din Regulamentul (UE) nr. 223/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 martie 2014 privind Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane (JO L 72, 12.3.2014, p. 1).

17 Comisia Europeană (2020), *O Strategie „De la fermă la consumator” pentru un sistem alimentar echitabil, sănătos și ecologic* [COM(2020) 381 final].

Întreprinderile care donează alimente obțin beneficii prin reducerea costurilor de eliminare a deșeurilor și prin contribuția lor semnificativă și practică în societate.

Un alt aspect transversal importat raportat de statele membre este atenția pe care o acordă climei și mediului atunci când selectează tipul de asistență materială de bază. Austria raportează că s-a acordat atenție selectării unor produse de calitate sustenabile, sporind astfel gradul de utilizare a produselor reciclate; începând din 2020, de exemplu, toate rucsacurile și ghiozdanele școlare furnizate au fost produse din materiale fabricate din recipiente PET reciclate. Cehia precizează, de asemenea, că selecția sa de produse se bazează pe principiul ca acestea să nu dăuneze mediului, iar programul promovează reciclarea. Acest lucru se realizează, de exemplu, prin selectarea de hârtie igienică fabricată din materiale reciclate în proporție de 100 %. În mod similar, România subliniază atenția pe care o acordă cerințelor de ambalare a produselor de igienă distribuite în cadrul proiectelor sale de asistență materială de bază. Etichetarea acestor produse trebuie să conțină informații cu privire la protecția mediului și reciclarea ambalajelor. De asemenea, România acordă o atenție deosebită protecției resurselor naturale prin reutilizarea paleților din lemn pe care sunt transportate pachetele alimentare și prin reducerea consumului de hârtie printr-o comunicare referitoare la proiecte prin intermediul e-mailului.

3. CONCLUZII

În 2021, FEAD a continuat să fie extrem de afectat de consecințele pandemiei de COVID-19. Statele membre au fost nevoite să reconsidere prioritățile programelor FEAD, grupurile-țintă, operațiunile și tipurile de sprijin, asigurând în același timp sprijinul continuu acordat grupurilor vulnerabile. Bugetul suplimentar pus la dispoziție prin intermediul REACT-EU a oferit un sprijin suplimentar inițiativelor menite să abordeze nivelurile mai ridicate de precaritate din întreaga UE cauzate de pandemia de COVID-19. Acesta a permis programelor FEAD existente să **ofere grupurilor-țintă sprijin alimentar și asistență materială de bază într-o mai mare măsură, oferind un sprijin esențial persoanelor aflate deja în situații de precaritate.** Prin urmare, FEAD s-a dovedit a fi un instrument important de sprijinire a ambițiilor Planului de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale de a reduce numărul de persoane expuse riscului de sărăcie și de excluziune socială. El a reprezentat și o modalitate flexibilă de a cheltui bugetul suplimentar pus la dispoziție prin intermediul REACT-EU.

În 2021, cheltuielile anuale declarate au fost considerabil mai mari decât în anii anteriori, ceea ce a dus la creșterea semnificativă a ratei globale de execuție. În rapoartele anuale de implementare din 2021 a fost declarată o sumă totală de 703,9 milioane EUR pentru 2021, în creștere comparativ cu suma de 525,2 milioane EUR declarată în 2020. Această îmbunătățire a execuției a fost necesară având în vedere rata totală de execuție de 63 % (3,1 miliarde EUR) înregistrată la sfârșitul anului 2021. Având în vedere că au mai rămas doi ani de implementare, vor fi necesare rate mai mari de execuție în anul următor pentru a se evita dezangajarea. La sfârșitul anului 2021, cuantumul total cumulat raportat al bugetelor aprobate se ridica la 4,7 miliarde EUR (94 % din bugetul alocat), din care suma de 3,6 miliarde EUR (sau 72 % din bugetul alocat) a fost suportată sau plătită de beneficiari.

Numărul estimat al destinatarilor care au beneficiat de sprijin alimentar (15 milioane) și de asistență materială de bază (2,1 milioane) a rămas relativ stabil comparativ cu anul anterior. Cantitatea de alimente exprimată în tone a crescut constant începând cu 2019, ajungând la aproximativ 450 000 de tone de alimente în 2021. Valoarea monetară globală a asistenței materiale de bază a urmat, de asemenea, o tendință crescătoare, asistența materială de bază furnizată atingând valoarea de 34,9 milioane EUR. Nu au fost observate modificări majore în ceea ce privește tipurile de destinatari înainte de pandemie și în timpul acesteia, cu excepția unui număr mic de țări. Totuși, acest lucru nu înseamnă că programele au continuat să funcționeze în același mod ca înainte de pandemia de COVID-19; de fapt, au fost raportate ajustări în cadrul programelor în ceea ce privește destinatarii vizați pentru a răspunde nevoilor specifice din timpul pandemiei. Aceste ajustări nu sunt întotdeauna sesizabile în cadrul comparațiilor, deoarece, în unele cazuri, **domeniul de aplicare a fost redefinit *în cadrul* aceluiași tip de categorie**. De exemplu, sprijinul a fost extins pentru a acoperi destinatarii existenți, cum ar fi copiii, persoanele în vârstă și migranții.

În rapoartele lor anuale de implementare, statele membre raportează că potențialul impact al FEAD a continuat să fie afectat de probleme legate de capacitatea organizațiilor partenere și de provocări de natură logistică (livrările la domiciliu, mobilizarea voluntarilor, identificarea destinatarilor), determinate în principal de pandemia de COVID-19, deja menționate în 2020. Organizațiile locale beneficiare au găsit modalități de abordare a restricțiilor în vigoare și au reușit să ofere în continuare sprijin unui număr de destinatari similar cu cel din 2020. În cadrul inițiativelor de incluziune socială (în

programele PO II ale Germaniei, Danemarcei, Țărilor de Jos și Suediei), impactul restricțiilor legate de pandemia de COVID-19 a fost resimțit mai acut, în special deoarece spațiile utilizate pentru intervenția de proximitate (biblioteci, centre comunitare etc.) s-au confruntat adesea cu probleme cauzate de închiderea obligatorie ca urmare a măsurilor de limitare a circulației persoanelor. De asemenea, distribuția de alimente și furnizarea de asistență materială au fost, la rândul lor, afectate de provocări de natură logistică, însă acestea au fost soluționate în cele din urmă pentru a putea satisface cererea continuă de sprijin și pentru a menține niveluri de furnizare similare cu cele din anul anterior pandemiei. Având în vedere numărul stabil de destinatari din perioada în care erau în vigoare măsurile de limitare a circulației persoanelor impuse ca urmare a pandemiei de COVID-19 în 2021, se poate concluziona că aceste provocări au fost contrabalansate de creșterea cererii cauzate de pandemie.

Ultimii doi ani de implementare a FEAD se vor confrunta cu provocări. Având în vedere presiunea sporită de a finaliza proiectele și de a declara toate cheltuielile relevante, implementarea FEAD ar putea fi afectată de incertitudini privind potențialele restricții în materie de sănătate, fluxurile de migrație cauzate de războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și de alte provocări externe.